

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

COM ELABORAR, TUTORITZAR I AVALUAR UN TREBALL DE FI DE MÀSTER

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

COM ELABORAR, TUTORITZAR I AVALUAR UN TREBALL DE FI DE MÀSTER

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

© Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya
www.aqu.cat

© Autors: Mª Luisa Rodríguez i Juan Llanes (coords.), i
Marta Burguet, Maria Rosa Buxarrais, Francisco Esteban, Beatriz Jarauta, Mari Cruz Molina,
Elisenda Pérez, Núria Serrat i Marina Solé

Primera edició: 2013

Correcció: Alfred Sargatal

Dipòsit legal: B-12.534-2013

CONTINGUTS

JUSTIFICACIÓ	5
I. L'ELABORACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER	7
1. EL TREBALL DE FI DE MÀSTER: NATURALESA I FINALITATS	7
2. PROPOSTA I ACCEPTACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER	12
3. LA VIABILITAT DEL TREBALL	18
4. COM REDACTAR LA INTRODUCCIÓ DEL TREBALL.....	20
5. COM EXPLICAR LA FINALITAT DEL TREBALL	22
6. COM REDACTAR LA FONAMENTACIÓ TEÒRICA DEL TREBALL.....	24
7. COM CONTEXTUALITZAR EL TREBALL	26
8. LA DESCRIPCIÓ DEL TREBALL	28
9. FER EL RESUM DE L'APLICACIÓ I AVALUACIÓ DEL TREBALL	30
10. COM REDACTAR LES CONCLUSIONS DEL TREBALL	32
11. LA REDACCIÓ, L'ESTIL I LES REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	34
12. COM ELABORAR ELS ANNEXOS DEL TREBALL	37
II. EL PROCÉS TUTORIAL	39
1. TUTORIA I ACOMPANYAMENT AL TREBALL DE FI DE MÀSTER.....	39
2. FASES EN LA TUTORIA DEL TFM	40
3. MANERES D'ABORDAR LES SESSIONS DE TUTORIA.....	45
III. L'AVAUACIÓ DEL TREBALL	48
1. L'AVAUACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER: QUI, COM i QUINS CONTINGUTS	48
2. DE LES RÚBRIQUES A LES XIFRES I A LA QUALIFICACIÓ FINAL.....	50
3. MODEL DE FITXES O REIXETES D'AVAUACIÓ.....	55
IV. RECURSOS I BIBLIOGRAFIA	59
1. GUIES SELECCIONADES AMB SUGGERIMENTS SOBRE LA REDACCIÓ D'UN TREBALL	59
2. RECURSOS EN LÍNIA.....	62
3. ENLLAÇOS AMB FULLS EXCEL PER A L'AVAUACIÓ	66
AUTORES I AUTORS	67

JUSTIFICACIÓ

Els estudis de nivell superior en el marc de la Unió Europea es componen del Grau i del Postgrau (Màsters i Doctorats). Els Màsters són titulacions producte d'una formació avançada, multidisciplinària o especialitzada, dirigida a la consecució d'assoliments acadèmics en profunditat, d'especialitats professionals o d'iniciació a la recerca. Els estudis de Màster exigeixen l'avaluació continuada del procés d'aprenentatge que es concreta finalment en el denominat Treball de Fi de Màster (TFM), vertadera pedra angular de la formació de l'estudiant. Aquest treball final està pensat per evidenciar les competències adquirides al llarg de tot el programa formatiu i demostrar l'assoliment dels objectius globals de l'aprenentatge. És la prova definitiva de la maduresa i de la professionalitat d'una carrera feta a consciència.

A la Conferència de Ministres Europeus d'Educació Superior que va tenir lloc a Bergen el maig de 2005, es van adoptar decisions respecte a les qualificacions de nivell superior, en el marc dels anomenats descriptors de Dublín (2004). Anys abans, aquests van ser consensuats en el grup de treball *Informal Joint Quality Initiative*, en el qual estaven representades, entre d'altres europees, dues institucions espanyoles: *la Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación* (ANECA) i l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitària de Catalunya (AQU Catalunya). Els descriptors orienten sobre els assoliments i les habilitats esperats de l'estudiantat universitari, atenent les qualificacions que representen la fi de cada cicle de Bolonya i informen sobre què ha d'exigir un Treball de Fi de Màster que acrediti amb garantia de qualitat la consecució del nivell esperat. A Espanya, *el Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior* (MECES) s'encarrega d'elaborar un sistema compatible —i comparable— amb l' europeu.

Les habilitats que ha de demostrar l'aspirant a Màster són: 1) Mostrar coneixements al menys a nivell de llicenciatura (podent superar-los o millorar-los) que seran la base de posteriors aplicacions pràctiques i originals, si fos possible en el context de la recerca; 2) Capacitat per aplicar els coneixements i la ciència adquirits en entorns diversos, coneguts o no, tot fent ús de la seva capacitat per resoldre problemes; 3) Afrontar la complexitat, integrant coneixements i formulant judicis crítics, sempre des de la perspectiva de l'ètica i la responsabilitat social; 4) Saber comunicar les conclusions, els coneixements i les teories en què es basen, a tota una sèrie d'audiències, de manera clara i precisa; i 5) Demostrar, a partir dels estudis de Màster, que podrien continuar la seva formació autodidacta.

La finalitat del Treball de Fi de Màster és assolir un nivell de qualitat òptim. Per aquesta raó haurà de ser sotmès a la seva acceptació pel professorat tutor a través d'un protocol i, en cas d'un bon resultat i de respectar l'ètica científica, podrà ésser inclòs en un repositori institucional que vetllarà per la propietat intel·lectual de l'autor/a. L'estricta protocol d'acceptació elaborat pels coordinadors/es dels Màsters i les autoritats universitàries, n'assegura la total transparència.

La presentació del Treball de Fi de Màster per obtenir la corresponent titulació és obligatòria a partir del Real Decreto 1393/2007, de 2007.10.29 (BOE núm. 260, de 30.10.2007); tot i que el Real Decreto es concreta a cada Universitat en una normativa específica sobre els Treballs de Fi de Màster, un equip interfacultatiu de la Universitat de Barcelona ha cregut oportú publicar aquesta *Guia Didàctica* amb diversos objectius: acompanyar l'estudiantat en la redacció del seu treball final per aconseguir amb èxit la seva titulació fent més atractiu el camí; apropar el futur Màster a la cultura investigadora i indagatòria; garantir la qualitat a través de la continuada anàlisi en cadascuna de les etapes del treball, amb l'ajut del procés tutorial; i informar de les orientacions concretes sobre requisits i condicions de l'avaluació del procés i del producte final.

Aquesta *Guia Didàctica* conté quatre parts. La Part I —conjunt d'Unitats dirigides a l'estudiantat— on s'expliciten i detallen totes i cadascuna de les passes en la redacció del Treball de Fi de Màster, amb menció d'habilitats i competències que podrien ser adquirides; la Part II —dirigida al professorat tutor— que recorda les funcions i tasques tutorials per fer més comprensible el procés de supervisió; la Part III especifica en què consisteix el procés avaluador oferint exemples de rúbriques i de fitxes d'avaluació que orienten sobre els criteris de valoració; i, finalment, la Part IV amb recursos i bibliografia complementària per aprendre'n més, complementats amb els fulls Excel per a les avaluacions automàtiques.

L'ELABORACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER

1. EL TREBALL DE FI DE MÀSTER: NATURALESA I FINALITATS

En què consisteix un Treball de Fi de Màster?

Quan s'han cursat tots els crèdits d'un Màster, cal elaborar i defensar públicament un treball final per tal d'obtenir l'acreditació corresponent. El treball, conseqüència directa del que s'ha après al llarg dels cursos del Màster, és la redacció per escrit d'un projecte compost per tot un conjunt d'explicacions, teories, idees, raonaments i apreciacions sobre una temàtica concreta escollida entre tutor/a i estudiant. Generalment, la temàtica té a veure amb línies d'investigació o àrees temàtiques dels departaments o de les facultats, que ja tenen tota una sèrie d'objectius a assolir i problemes a resoldre. Les recomanacions europees emfasitzen que els aspectes investigats a la universitat puguin, a mig o llarg termini, ser transferits a les empreses, a la societat o a altres investigadors. No obstant això, en certs casos, l'estudiantat pot proposar altres opcions que seran considerades pel professorat tutor. El treball de fi de Màster, individual, haurà de ser supervisat per un professor o professora tutor que vetllarà per la seva progressió i el seu nivell de qualitat; tanmateix el treball és responsabilitat única del futur aspirant a Màster.

Per què les universitats creuen que és important un Treball de Fi de Màster?

Des de fa ja quasi dues dècades, l'ensenyament superior recomana que l'estudiantat pugui adquirir i dominar tota una sèrie d'habilitats i competències que en mostrin la seva vàlua social i professional quan hagi de desenvolupar la seva professió. Com s'ha dit anteriorment aquestes habilitats i competències han estat proposades per diverses instàncies europees i espanyoles, tot i que cada universitat és lliure de completar-les o adaptar-les als diferents contextos.

L'estudiant capaç d'elaborar un treball d'aquestes característiques va, de mica en mica, aconseguint tota una sèrie de competències útils més endavant, per desenvolupar-se correctament en el món del treball. Competències planificadores, analítiques, de processament lògic del pensament, de resolució de problemes i de presa de decisions, interpretatives, comunicatives i valoratives. Tot un seguit d'aspectes positius de nivell de qualitat possiblement només superables per l'experiència real a la pràctica professional durant anys. Els descriptors de Dublín van publicar en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior una proposta segons la qual les habilitats que s'haurien d'aconseguir al llarg del Màster haurien de ser:

1. Posseir i mostrar coneixements que proporcionin la base per traspassar-los a la pràctica d'una manera original; o desenvolupar idees, fonamentalment en el context de la recerca.*
2. Assolir la capacitat per aplicar els coneixements i la ciència adquirits en entorns diversos, coneguts o no, tot fent ús de la pròpia capacitat per resoldre problemes.
3. Saber com afrontar la complexitat, integrant coneixements i formulant judicis crítics, sempre des de la perspectiva de l'ètica i la responsabilitat social.
4. Saber comunicar les conclusions, els coneixements i les teories en què es basen, a tota una sèrie d'audiències, de manera clara i precisa.
5. Demostrar, a partir dels estudis de Màster, que podrien continuar la seva formació autodidacta.

*Cal aclarir que, aquí, el concepte recerca abasta una gran varietat d'activitats, base de treballs innovadors en els camps acadèmic, professional i tecnològic en sentit ampli i no restringit al mètode científic que entenem com a tradicional.

A Espanya, *el Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior* (MECES) s'encarrega d'elaborar un sistema compatible —i comparable— amb l'europeu, per tal de facilitar la mobilitat per Europa un cop anivellats els estudis. Aquest *Marc* recull la definició de tots els ensenyaments superiors, les qualificacions, els nivells d'aprenentatge i els seus descriptors. El BOE (03/08/2011) publica el Real Decreto 1027/2011 de 15 de juliol, on es

detalla quins coneixements i habilitats han de tenir-les persones titulades en un Màster. En síntesi, són aquests:

a) Assolir coneixements avançats i demostrar —en un context d'investigació científica, tecnològica o altament especialitzada— la comprensió dels aspectes teòrics i pràctics i de la metodologia de treball en un o més camps d'estudi.
b) Saber aplicar i integrar els coneixements en entorns nous, des de la multidisciplinarietat demostrant la capacitat de resoldre problemes.
c) Saber avaluar i seleccionar la teoria científica adequada i la metodologia precisa per formular judicis, lligant la reflexió sobre la responsabilitat social o ètica vinculades a les solucions proposades.
d) Ser capaços de predir i controlar l'evolució de situacions complexes a través de metodologies innovadores.
e) Saber transmetre clarament els resultats procedents de la investigació científica i els fonaments més rellevants sobre els quals se sustenten.
f) Haver desenvolupat l'autonomia suficient per participar en projectes d'investigació i col·laboracions científiques o tecnològiques.
g) Ser capaços d'assumir la responsabilitat del propi desenvolupament professional i especialització en un o més camps d'estudi.

L'estudiant, abans de triar un tipus de Treball de Fi de Màster (TFM) ha de tenir en compte que classificar un treball segons la seva tipologia pressuposa diferents formes d'entendre'l. Per tant, caldrà que conegui les diferències entre el conjunt d'opcions possibles per poder escollir-ne una. A l'hora de triar la tipologia del treball s'ha de pensar en un conjunt d'elements que contribuiran a delimitar-lo. L'opció per un tipus o un altre està en funció dels interessos o motivacions de l'estudiant. Cal prendre altres decisions complementàries: triar la temàtica o problemàtica, seleccionar la població, definir el context, l'orientació metodològica, la modalitat de presentació i la seva finalitat. En qualsevol cas, el procés investigador és la clau del TFM.

Les finalitats del Treball de Fi de Màster

En el TFM la recerca pot anar dirigida cap a diferents finalitats:

1. Corroborar una o més hipòtesis a través de l'obtenció de determinats resultats aconseguits mitjançant diverses metodologies de recollida de dades d'ordre quantitatiu i/o qualitatiu que aportin coneixement sobre temàtiques i àmbits relacionats amb el Màster. Ha d'estar fonamentat en un marc teòric que doni consistència científica a allò que es pretén confirmar; és a dir, requereix emmarcar bé l'interrogant a investigar o la

hipòtesi de partida. A més, és important clarificar l'enfocament i el disseny metodològic tot buscant la coherència amb tot el conjunt.

2. Elaborar una proposta pràctica —o d'innovació— que respongui a una necessitat detectada en un sector professional concret. El document ha de ser versemblant i seguir totes les característiques de contingut i de forma propis dels que es lliurarien en un àmbit laboral de referència.
3. Aportar una reflexió crítica sobre els aspectes teòrics del coneixement o sobre el que s'ha estat treballant a les pràctiques. En tots els casos requereix una fonamentació científica.

Algunes de les formes en què es poden presentar els treballs de Màster poden ser:

- **Com article de revista.** Aquesta forma de treball consisteix en l'elaboració d'un article científic. Ha de cenyir-se a les pautes de presentació i avaluació d'un article científic, fet que implica considerar cadascuna de les seves parts segons quina sigui la modalitat de l'article, és a dir, de caire empíric o teòric. Requereix un important exercici de síntesi.
- **Com un assaig.** Aquesta manera de presentar el treball té com a objectiu la reflexió profunda i acurada sobre un tema concret. Ha de reflectir la capacitat de raonament de l'estudiant en relació amb una qüestió teòrica; això implica, principalment, la coneixença acurada de les diferents maneres com aquesta qüestió ha estat concebuda; requereix també establir un diàleg amb el que diu la literatura sobre la temàtica per tal d'evitar la descripció pura de contingut teòric.
- **Com un informe clàssic de recerca.** Aquesta forma de treball consisteix en l'elaboració d'un informe. Ha de presentar el marc teòric fonamentat, els objectius i finalitat de la investigació, interrogants i/o hipòtesi de partida, els destinataris o mostra de l'estudi, el disseny metodològic de referència i els resultats i conclusions de la recerca.
- **Com a proposta de producte.** En aquest cas, es tracta d'elaborar un producte —tecnologia, sistema, instrument, etc.— concret que respongui a una demanda o necessitat d'un sector professional. Generalment compta amb una memòria explicativa detallada (segons característiques del sector laboral de referència) i el producte pot materialitzar-se en formats diversos (una plataforma web, una aplicació tecnològica, un mecanisme o artefacte, una producció audiovisual, etc.).

La redacció del TFM, siguin quines siguin les seves finalitats i formes, ha de ser clara i sintètica. Al llarg del text s'ha de perfilar un fil conductor que doni sentit a la lectura i que vagi construint el coneixement que s'ofereix.

Quines habilitats es posen en marxa? Les més significatives, quan la contextualització està aconseguida, són la destresa a ordenar lògicament totes les dades, l'habilitat per trobar i seleccionar la informació i la planificació dels objectius.

Quines competències s'activen o s'assoleixen? La capacitat per emmarcar i definir un problema de recerca de manera coherent i resoluble; per dissenyar i estructurar un procés rigorós de desenvolupament del coneixement; per executar una recerca pilot que permeti fonamentar l'objecte d'estudi i/o les necessitats que justifiquen d'aprofundir-hi. Dins les específiques, depèn de la finalitat: dominar estratègies metodològiques de recollida i anàlisi de dades, tant quantitatives com qualitatives; capacitat per estructurar un informe coherent i desplegar la tasca feta al llarg del procés; i capacitat per elaborar conclusions que permetin vincular teoria i empirisme, i, alhora, permetin aportar alguns aspectes nous al camp del coneixement.

Recomanacions per al/a la tutor/a del Treball de Fi de Màster

1. Delimitar i acotar bé la temàtica, les bases teòriques i els objectius a assolir.
2. Adequar la fonamentació del tema al contingut del projecte dissenyat.
3. Fomentar la capacitat de síntesi i d'integració dels coneixements i competències assolits en els estudis del Màster.
4. Promoure l'originalitat i l'aportació innovadora.
5. Consultar treballs fets en altres universitats.
6. Valorar la coherència interna.

2. PROPOSTA I ACCEPTACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER

La proposta

Per tal que un Treball de Fi de Màster sigui acceptat pel tutor o tutora (i, al final, per la comissió avaluadora) ha de complir uns requeriments formals i de contingut i preveure tota una sèrie de plantejaments lligats a l'ordenació de les idees, a les fases que se seguiran per construir-lo i a l'enfocament que se li vulgui donar. Seria útil que abans de presentar una proposta, el futurs titulats en Màster redactessin un esquema de projecte que inclogués els següents aspectes: Quin tema vull tractar?, Quins objectius em proposo?, Quin enfocament li vull donar?, Quin serà el meu pla de treball? etc.

Això exigeix, òbviament, una reflexió prèvia i en profunditat d'aspectes clau. Pel que fa al *tema*, sempre s'ha de mirar de conjuminar la recerca que es vol fer amb les recerques més significades que es desenvolupen en el Departament o Facultat universitària on es cursa el Màster. Als Departaments sol haver-hi diversos equips de recerca que ja tenen establertes certes línies d'investigació a mitjà i llarg termini per tal d'assolir resultats transferibles a la societat i al coneixement del país o d'altres països, mitjançant una àmplia política de publicacions nacionals i internacionals. Pel que fa als *objectius*, els treballs que poden fer els estudiants de Màster podrien assumir-ne un i treballar-lo a fons, col·laborant, d'aquesta manera, en l'estudi monogràfic més detallat i professionalitzat, recollint dades d'interès per a l'equip en què es pot adscriure. L'*enfocament* té a veure amb els fonaments teòrics que serien la base a partir de la qual es vol iniciar un estudi reflexiu i crític sobre quins són els principis que els científics proposen a la societat, i contribuir així a aclarir i solucionar certs problemes en un determinat àmbit acadèmic i laboral. Molt important, en aquest cas, és determinar quina metodologia de recerca serà la més idònia per avançar en la cerca de dades reals, en l'anàlisi del problema i en de les possibles alternatives resolutòries del cas plantejat. Finalment, un cop posades sobre la taula totes les variables, l'estudiant ha d'esforçar-se a redactar un pla de treball.

El pla de treball

Cada departament, facultat o tutor té una idea específica del que és un pla de treball. El processos de recerca i estudi poden ser plantejats de maneres força diferents, però almenys s'han de complir unes constants pròpies d'un estudi científic i universitari. En general, la planificació d'un projecte, perquè sigui coherent, ha de constar de:

- a. Proposta d'un títol
- b. Resum del que pretén la recerca de les seves parts i subapartats
- c. Tema del treball, justificant-ne la seva rellevància per a la societat o l'àmbit científic corresponent

- d. Fonamentació teòrica des de la teoria i des dels sistemes
- e. Diversos apartats detallant quin és el problema a tractar o resoldre, preguntes que serveixin de base a la reflexió, els objectius i/o les hipòtesis plantejades
- f. Índex dels continguts totals del treball
- g. Fases en què se subdividirà el procés de treball
- h. Explicació dels criteris, tècniques i estratègies que es faran servir per a la recollida de la informació
- i. Calendari aproximat de les fases planificades
- j. Revisió panoràmica de la literatura existent més significativa i dels recursos a l'abast

L'acceptació

Tot treball que ha de ser sancionat per l'administració ha de passar per tota una sèrie de processos administratius i formals que responen a les normatives de cada institució.

Els protocols d'acceptació són eines que especifiquen els passos que es duen a terme fins al moment en què queda definit el projecte de TFM i el tutor/a que el supervisarà. Les tres fases fonamentals d'un protocol són, en general, les següents:

1. Una reunió informativa prèvia
2. La selecció dels temes i l'assignació pels tutors o tutores.
3. L'elaboració i aprovació de les propostes

De tot aquest procés és farà responsable la Comissió d'Acceptació que pot coincidir amb la Comissió del Màster o aquella persona en qui aquesta delegui.

1. La reunió informativa prèvia

Es tracta d'una reunió, convocada per la Comissió d'Acceptació, on s'informa a tot l'estudiantat de les diferents finalitats de TFM, del procediment que se seguirà per a l'assignació del professorat tutor, de l'elaboració de la proposta i del calendari. El calendari haurà de concretar les dates en que s'han dur a terme les fases establertes: data límit per al lliurament de propostes, resolució sobre l'acceptació de propostes, entrega del "contracte tutor/estudiant", desenvolupament del TFM, data límit per al lliurament del TFM i presentació i defensa del TFM.

Per facilitar l'inici del procediment que resultarà en l'elecció d'un tema i en la designació d'un tutor/a a cada estudiant, caldrà complimentar un document previ —lliurat en el seu moment— on es recollirà la informació sobre l'estudiant, la modalitat que planteja realitzar, els temes que li interessin, etc. Aquest pas previ dóna detalls a la institució sobre quin tutor és el més idoni per a aquell estudiant i aquella temàtica.

2. La selecció dels temes i assignació dels tutors

Després de la reunió informativa, l'estudiant haurà d'analitzar els temes suggerits per al TFM i els tutors assignats per fer-ne la tria. En cas de dubte, la coordinació del Màster serà la responsable d'orientar-lo i de propiciar la primera reunió amb el tutor.

L'estudiant que ja tingui una preferència clara sobre la temàtica del seu TFM haurà de contactar amb el tutor o tutora corresponent per tal de comunicar-li la seva decisió. El tutor haurà de convocar-lo a una primera reunió per orientar-lo en la preparació de la seva proposta. Si el tutor considera que no pot acceptar la tutorització del treball que li proposa l'estudiant, li ho haurà de fer saber i ho comunicarà igualment a l'òrgan coordinador. Per contra, qui no ho tingui clar podrà demanar una entrevista individual amb la coordinació per tal de rebre assessorament personalitzat.

3. L'elaboració i l'aprovació de les propostes

L'estudiant i el tutor o tutora es trobaran en una reunió inicial per tal de preparar un primer esborrany i analitzar la viabilitat del TFM. El tutor ha de donar una orientació general perquè l'estudiant pugui preparar la seva proposta. Cada Màster ha de tenir el seu formulari, segons les seves característiques, per a l'elaboració de propostes amb un tipus d'estructura que consideri adequada. Un exemple de formulari pot ser aquest:

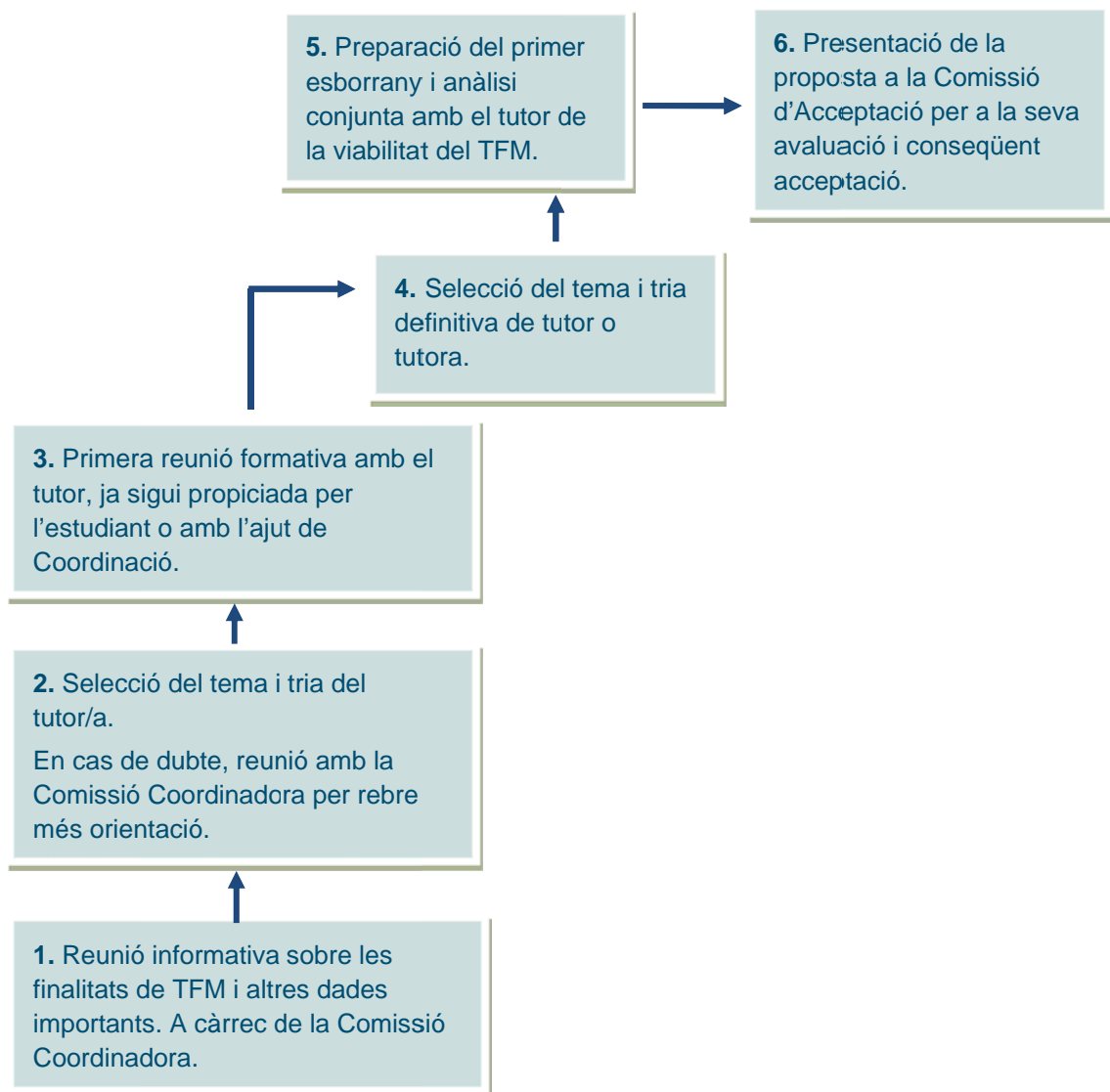
PROPOSTA TREBALL DE FI DE MÀSTER	
Títol del TFM:	
Autor/a de la proposta (nom i cognoms, correu electrònic i telèfon de contacte):	
Finalitat de TFM (opcions segon el Màster):	
Tutor/a acadèmic/a que n'assumeix la direcció:	
Justificació i objectius del projecte.	
Metodologia, pla de treball i calendari.	
Aprovació del tutor/a	Compromís de l'estudiant
Barcelona, a .... de ..... de 2013	

Finalment, la Comissió d'acceptació revisarà les propostes per poder aprovar-les. Els passos són els següents:

- Revisió de les propostes i comprovació que compleixin els requisits establerts.
- Aprovació provisional de les propostes que compleixen els requisits.
- Concessió d'un termini per tal d'esmenar les propostes que no compleixen els requisits.
- Resolució definitiva de les propostes que s'aproven —o es rebutgen, si fos el cas.

Esquema detallat de les fases d'un protocol d'acceptació

Gràfic 1: Itinerari progressiu en l'acceptació del projecte

Exemple de full d'acceptació

La Comissió Coordinadora del Màster universitari:

.....

.....

de la Facultat de .....

de la Universitat de .....

ACCEPTA LA PROPOSTA DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER TITULAT:

.....

.....

Realitzada per l'estudiant:

.....

.....

Signat per el/la coordinador/a del Màster

Ciutat:

Data: A ..... de ..... de .....

3. LA VIABILITAT DEL TREBALL

La viabilitat és la qualitat de ser viable, és a dir, la condició del camí o via per on es pot transitar. Si es trasllada aquesta definició a l'elaboració d'un treball, queda clar que la viabilitat és la condició de la seva posada en marxa, la possibilitat que sigui raonable i funcioni bé.

La viabilitat d'un treball o d'una recerca exigeix oferir evidències que allò que es planteja té la condició de viabilitat. Un treball pot estar ben elaborat, sense que això signifiqui que tingui la condició de viabilitat. Pot succeir que la seva aplicació presenti, o bé deficiències, o bé incongruències. Respecte a les deficiències, la condició de viabilitat demana que la feina projectada no s'allunyi de la realitat a la qual va dirigida, considerant-la tal com és. En aquest sentit, un error típic de molts treballs és que no són gens realistes, cosa que dificulta posar-los en pràctica. Pel que fa a les incongruències, la condició de viabilitat demana que els plantejaments siguin sensats, i que s'adiguin amb allò que realment es pugui aconseguir. Un treball és inviable, per exemple, per agosarat, poc realista o utòpic o desproporcionat per no haver considerat totes les variables possibles.

La viabilitat prevista hauria de mostrar-se des del primer moment, justament quan es presenta el projecte per a la seva acceptació, per tal d'evitar malentesos, possibles dificultats i falses expectatives en la posterior aplicació del treball.

Valoració de la viabilitat: A l'hora de valorar la viabilitat d'un projecte i, per tant, justificar-ne la pertinença per a l'àmbit científic, s'han de tenir presents tot un conjunt de factors. Un és el relatiu als *recursos* disponibles. No és lògic presentar un pla que no es podria realitzar per manca de recursos o per no poder accedir-hi. Un altre factor és el que fa referència a la *disposició i accessibilitat de la mostra o de la població que s'ha d'estudiar*, un projecte centrat en una població de difícil accés, és un projecte no viable. Altres factors condicionants del grau de la viabilitat d'un treball són la temporalització, el grau d'aportació innovadora al camp de coneixement corresponent, i la seva possible aplicació a mig termini.

Per al Treball de Fi de Màster és útil descriure aspectes com ara: de quins recursos es disposa; l'accessibilitat i aplicabilitat dels recursos que es faran servir; a quina realitat va dirigit el treball; l'accessibilitat i grandària de la mostra o d'allò que es vol investigar; de quant de temps es disposa per elaborar i/o posar en marxa la idea projectada. Finalment, la redacció dels arguments de la viabilitat ha de ser veraç, real, concisa i fonamentada. És recomanable que no ultrapassi les dues pàgines d'extensió.

Quines habilitats es posen en pràctica? Les habilitats que sobresurten són el realisme, la capacitat de raonament, de redacció, i la de síntesi de la informació.

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la comprensió de la realitat i la comunicació (amb altres investigadors); entre les tècniques, la comprensió crítica de la realitat i l'ètica professional.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconsellar que es faci un primer esbós de la viabilitat del treball.
2. Situar l'estudiant davant els fets reals, per tal de preveure els obstacles.
3. Valorar la possibilitat de posar-lo en marxa.
4. Conèixer la disponibilitat d'ús del temps i les condicions de treball de l'estudiant.

4. COM REDACTAR LA INTRODUCCIÓ DEL TREBALL

Introduir significa presentar, començar, iniciar l'explicació del projecte o treball que s'està elaborant. **La introducció** és un preàmbul, un pròleg, un text introductor inicial gràcies al qual el lector pot conèixer les principals línies de què consta un treball. La introducció s'elabora amb l'objectiu de situar l'escrit en el seu context i en el marc de la teoria elaborada, amb la finalitat de formular els objectius que es persegueixen, de descriure els processos seguits, les accions ideades i els resultats o conclusions obtinguts. Es tracta d'una primera fotografia, amb els detalls més rellevants, del que amb posterioritat es descriurà en cadascun dels apartats del redactat.

La introducció exigeix:

- Focalitzar molt bé el tema, els objectius, el context i el problema d'estudi, plantejant a grans trets allò que es vol resoldre, estudiar o proposar.
- Justificar la necessitat, idoneïtat i pertinença del treball a partir d'unes necessitats detectades en un determinat àmbit; és a dir, explicar per què val la pena elaborar-lo.
- Mostrar, succintament, què se sap fins al moment sobre la temàtica i què se'n ha fet en el camp de la recerca.
  - Preveure estratègies clau de la metodologia utilitzada o dels passos a seguir per obtenir les dades i planificar el procés d'investigació.
  - Evidenciar, succintament, quins han estat els resultats o les fites en funció dels objectius plantejats.

La redacció de la introducció hauria de:

- Plantejar de manera *intel·ligible* el nucli central del projecte. Tot i que seguiran altres apartats on es descriu a bastament el que es vol treballar, cal destacar el focus al voltant del qual gira el document.
- Ser *atractiva*, per tal de captar l'atenció. Atès que és el primer text amb què es troba el lector, convé motivar-lo respecte al conjunt del document.
- Ser *sintètica*, incidint en les aportacions més rellevants del treball. Tot i que no es limita el nombre de pàgines, la introducció d'un Treball de Final de Màster ocupa, habitualment, entre 1,5 i 3 pàgines.
- Sovint, i contràriament al que es podria pensar, la introducció *s'elabora en finalitzar el projecte*, un cop es domina tota la informació generada. La redacció de la introducció ha de ser provisional, a l'inici, per després fer-hi una última repassada.

Convé tenir present que la introducció no és:

- **Una revisió de la literatura.** Es poden incloure referències inicials, però no serveix per explicar ni la fonamentació teòrica ni la contextualització del projecte.
- **La presentació de l'autor/a.** Cal evitar l'ús de la introducció per explicar la trajectòria o identitat del autor o l'autora, encara que es pot mostrar la seva relació amb el context o es pot aclarir la motivació que l'ha portat a triar aquest treball.
- **La reproducció mimètica de determinats apartats del projecte.** Caldria evitar la reproducció literal d'informacions que el lector trobarà en altres apartats.

Quines habilitats es posen en pràctica? La capacitat d'esbrinar allò més rellevant de la documentació seleccionada, la facilitat per identificar i resumir les idees clau de què consta el treball i la destresa per redactar-lo de manera lògica, ordenada i atractiva.

Quines competències s'activen? Redactar un text introductorí requereix competències de síntesi i argumentació.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconsellar que la introducció se centri en el focus d'atenció del treball, deixant de banda aspectes accessoris, susceptibles de ser desenvolupats en altres apartats.
2. Revisar si els aspectes clau del projecte hi són presents i si queden ben representats.
3. Recordar que el text ha de ser concís i atractiu per incentivar a la lectura.

5. COM EXPLICAR LA FINALITAT DEL TREBALL

Finalitat significa fi o objectiu amb què es realitza una tasca, una acció, un projecte. La finalitat d'un treball és el punt o la situació als quals es vol arribar un cop elaborat. Podria dir-se que la finalitat és, pròpiament, el que motiva cap a la confecció d'un determinat treball.

Un cop redactada la introducció, descriure la finalitat permet entrar en detall i mostrar quin és el propòsit del projecte: allò que es vol aconseguir i que haurà de ser contrastat i explicat en el moment de les conclusions. Si se sap d'entrada allò que es persegueix, serà molt més senzill organitzar i mobilitzar tots els recursos necessaris i articular les accions bàsiques per arribar-hi. Sovint, la finalitat es formula amb una frase explicativa de la finalitat que es persegueix, seguida d'una breu descripció justificativa i de la relació d'un conjunt d'objectius específics, que guiaran el conjunt del projecte, especialment la fonamentació teòrica i la contextualització.

En definitiva, per poder explicitar la finalitat d'un treball o d'una recerca s'hauria de respondre a la qüestió nuclear: "Què es vol aconseguir amb el projecte?".

Clarificar la finalitat del projecte implica:

- Determinar què es pretén aconseguir, on es vol arribar o quina situació es vol generar, argumentant la seva necessitat, utilitat o interès.
- Seleccionar l'objecte d'estudi i raonar quins aspectes no seran inclosos.
- Fer una primera recerca bibliogràfica per esbrinar si el tema ha estat treballat abans per algun altre investigador, o des d'una perspectiva similar. Si així fos, caldrà singularitzar la finalitat del projecte per tal de diferenciar-ho i aconseguir aportar alguna innovació.
- Operativitzar o concretar la finalitat en objectius de caràcter específic que permetin les fases de la recerca o treball.

A l'hora de redactar la finalitat del projecte cal tenir present que:

- És un dels primers apartats que caldria redactar, doncs la finalitat condiona altres parts bàsiques del treball, així com la presa de decisions quant a la fonamentació teòrica, la contextualització o la pròpia descripció de la temàtica.
- Acostuma a iniciar-se amb un verb en infinitiu, o bé amb un substantiu en acció. Hi acostumen a aparèixer també els agents o protagonistes centrals del projecte, així com els canvis resultants esperats.
- La finalitat ha de permetre contrastar, validar, portar a terme o comprovar els arguments i els resultats.
- Ha de ser viable, amb possibilitats reals d'accedir a la informació, de mobilitzar els recursos necessaris i de disposar de temps.
- Cal redactar-la de manera que fugi d'ambigüitats o que sigui massa àmplia.

La finalitat no consisteix, doncs, en fer un resum, o en explicar el context o la fonamentació teòrica, o descriure'n la construcció o dir quins són els seus components bàsics.

Quines habilitats es posen en pràctica? La capacitat de seleccionar allò més rellevant del conjunt de temàtiques possibles a estudiar, de saber visualitzar i concretar allò que es vol aconseguir amb el procés de recerca i l'art de redactar de manera concisa i propositiva.

Quines competències s'activen? Redactar les finalitats i objectius d'un treball requereix activar competències com ara la capacitat de preveure, sospesar i calcular; d'argumentar i de planificar tot justificant la bondat el que es pretén.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Ajudar a definir la finalitat qüestionant l'estudiant sobre allò que voldria aconseguir.
2. Ajudar a discriminar entre allò que podrà o no podrà aconseguir segons la disponibilitat de temps i de recursos.
3. Orientar amb bibliografia rellevant pel que fa a altres estudis o projectes realitzats, destacant vinculacions i buits en la temàtica.
4. Aconsellar de manera que no es vulguin assolir massa objectius i molt diversos.

6. COM REDACTAR LA FONAMENTACIÓ TEÒRICA DEL TREBALL

Fonament és sinònim de principi, base, arrel, origen, fons. Fonamentar un treball implica cercar, revisar, analitzar i interpretar les aportacions documentals i bibliogràfiques existents sobre la temàtica. Significa mostrar, raonadament, els ciments o les bases teòriques que en sustenten el disseny i l'elaboració del treball, tot establint relacions significatives entre enfocaments, principis i conceptes nuclears. En darrer terme, l'abordatge de certes proposicions teòriques, postulats i marcs de referència ha de conduir a l'autor o autora a establir hipòtesis o conjectures que després es validaran en la realitat estudiada.

La fonamentació teòrica implica desenvolupar, de manera sistemàtica i raonada, el conjunt d'idees, conceptes, nocions, postulats, enfocaments i problemàtiques que emmarquen i sostenen el treball. Alhora s'ha d'oferir informació de la perspectiva assumida per l'autor o autora, a partir de la qual interpreta el procés d'elaboració del seu treball. Per això, fonamentar un treball *implica activar habilitats d'anàlisi, relació i judici crític per tal d'establir idees, concepcions i postulats propis.*

En el Treball de Fi de Màster és útil incloure aspectes com ara:

- *Antecedents teòrics i conceptuals* i estudis ja existents sobre la temàtica d'estudi. Es tracta de descriure i interpretar fites clau, estat actual i de l'evolució de la problemàtica en el corresponent àmbit científic i disciplinar.
- *Descripció i interpretació* dels principals tòpics i variables de l'estudi i identificació de les seves interrelacions.
- *Plantejament d'interrogants o hipòtesis* no suficientment resolts en la literatura però rellevants per justificar la pertinença de l'objecte d'estudi del TFM.
- *La redacció de la fonamentació teòrica* ha de ser clara i ordenada. S'ha d'aconseguir una elevada integració i coherència entre les idees exposades en el text. En aquest sentit, la fonamentació teòrica no és un glossari o una compilació lineal de totes les aportacions teòriques existents entorn a un tema. Suposa indagació, interpretació crítica, reflexió, creativitat i construcció personal.
- *L'estil literari utilitzat és important.* És recomanable vetllar per la unitat i sentit de les oracions i paràgrafs mitjançant relacions coherents, així com vigilar la claredat i precisió en l'expressió de judicis i valoracions. Sempre que hi hagi una referència o cita, haurà de ser inclosa en la bibliografia.

Quines habilitats es posen en pràctica? L'habilitat en la cerca d'informació; l'anàlisi crítica i la comprensió de les principals teories consultades; la destresa en l'organització lògica en sintetitzar les dades disponibles.

Quines competències s'activen? L'anàlisi i domini de conceptes i teories relacionades amb una temàtica; la competència en interpretar i aplicar els coneixements teòrics; l'acceptació dels estàndards ètics de la professió, sobretot pel que fa al reconeixement i respecte a la propietat intel·lectual de les obres consultades. La síntesi i la redacció rigorosa.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Dissenyar amb l'estudiant un pla rigorós i ordenat de cerca i anàlisi de la literatura: establiment de les fonts primàries i secundàries, criteris de cerca i establiment de paraules clau, registre de fonts documentals, definició d'estratègies de lectura i valoració crítica de la documentació seleccionada.
2. Aconsellar una revisió documental exhaustiva per no incórrer en el biaix de la selecció. A l'inici, és preferible cercar referències en el major nombre de fonts possibles amb criteris de selecció amplis; en aquest cas, convé tenir presents els criteris de pertinença científica, oportunitat, actualitat, varietat (llibres, revistes, informes, textos legals, recursos digitals) i procedència (local, estrangera, etc.) i adequació a la finalitat.
3. Vetllar per l'organització adequada de la informació i per l'assoliment d'un discurs sostingut i coherent que mostri les relacions (uni o multicausals) de dependència, consecució, etc., entre els principals conceptes i teories que sustenten el treball.
4. Ajudar l'estudiantat, tot dialogant, a interpretar les principals idees que es desprenen de les fonts consultades i a fer judicis de valor fonamentats.
5. Acompanyar el text amb algun suport visual gràfic (quadres, esquemes, imatges, etc.) que faciliti la lectura i n'afavoreixi la comprensió.

7. COM CONTEXTUALITZAR EL TREBALL

Context és sinònim de sentit, tros, part, text, contingut, descripció, encadenament, arranament, configuració, argument, enllaç, il·lació.

Contextualitzar significa donar sentit a la descripció d'un fenomen o entitat, tot disposant els seus elements en una trama o teixit amb significat. Implica també argumentar la disposició de les parts d'un treball, ordenar-les, i organitzar-les en funció de les característiques del lloc on es posarà en marxa a través una intervenció, un projecte o una recerca. Implica també enllaçar les dimensions amb els objectius de l'estudi o treball. Contextualitzar permet donar sentit a totes les parts del treball, per la congruència entre les hipòtesis i les tesis.

Tipus de contextos: Es poden considerar almenys tres tipologies: El context *ampli*, el context *pròxim* i el context *immediat*. En els dos primers cal descriure generalitats sobre la localització geogràfica de l'entorn on es treballa; sobre les infraestructures i serveis a disposició, els nivells educatius, culturals i socioeconòmics de la població intervinguda, l'organització de l'oferta educativa del nivell que s'està considerant i, si fos possible, el clima social d'institucions i organitzacions. Pel que fa al *context immediat*, convé identificar *detalladament* les característiques específiques del col·lectiu diana (nom, edat, capacitats, els interessos, necessitats especials, i altres); plantejar els objectius a mig i curt termini; i preveure les accions que es volen engegar.

Les línies en què es pot contextualitzar el TFM són variades i depenen dels objectius del programes formatius de cada Facultat o Departament. En la majoria dels casos, aquestes línies coincideixen amb les línies de recerca, específiques o globals, que cada comunitat universitària tingui plantejades. Actualment es tendeix a investigar en grans o mitjans projectes universitaris, de recerca aplicada o bàsica, més que no en projectes parcials i massa concrets. Els tutors informaran sobre la possibilitat que l'estudiantat de Màster vulgui participar en els grups de recerca establerts i col·laborar en alguna temàtica. Es poden consultar també les *webs* de cada Facultat i Departament on consten els Equips de Recerca Consolidats o no Consolidats.

Per al Treball de Fi de Màster és útil contextualitzar aspectes com ara:

- La ubicació del centre, institució, fundació, entitat, gabinet, hospital, cooperativa, etc.; i les característiques demogràfiques, sociològiques, jurídiques, culturals o educatives de la població atesa.
- Els recursos amb què compta el centre (humans, materials, espacials, econòmics).
- La dependència jurídica del centre o institució, sigui públic o privat, del país o estranger, així com el seu ideari, filosofia institucional, objectius, i connexions amb entitats similars.

La redacció de la contextualització ha de ser concisa, sintètica, ordenada des d'una perspectiva lògica, descriptiva i sense dades sobreres. Això vol dir que no han d'ultrapassar les quatre pàgines. Sempre que hi hagi una referència o cita, haurà de ser inclosa en la bibliografia. Moltes de les dades, els plànols i els mapes, millor presentar-los als Annexos.

Quines habilitats es posen en pràctica? La destresa a ordenar lògicament totes les dades, l'habilitat per a trobar i seleccionar la informació i la planificació dels objectius.

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la síntesi i el raonament crític; entre les tècniques, la connexió entre teoria i pràctica, i la redacció correcta de les idees.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconsellar que es faci un primer esbós d'anàlisi contextual en funció dels objectius que es pretenen.
2. Esbrinar si la descripció del lloc o entitat en què es farà el treball ja té feta una anàlisi de necessitats. Si la té, incorporar-la al treball.
3. Demanar quin tipus de contextualització vol fer l'estudiant (ampli, pròxim i immediat) i per què.
4. Aconsellar explicacions gràfiques que acompanyin i aclareixin el redactat.
5. Explicar el valor de la concisió, de l'estil sintètic i de la brevetat.

8. LA DESCRIPCIÓ DEL TREBALL

Descriure és delinear, dibuixar, representar quelcom de tal manera que ofereixi una bona idea d'allò que s'està representant. Significa explicar les diferents parts, qualitats o circumstàncies d'un treball; comporta definir globalment alguna cosa, és a dir, no exhaustivament sinó donant una visió general, però acurada, de les seves parts.

La descripció d'un projecte ha d'oferir una bona imatge sobre contingut, finalitats, parts que el conformen i relació entre sí. Una persona que llegeixi la descripció del treball ha de fer-se una idea general i real sobre què tracta, quines són les seccions que el conformen i quines en són les relacions subjacents. La descripció, doncs, no pot amagar sorpreses, és a dir, no pot obviar qüestions que el lector podria trobar al llarg del redactat. És recomanable fer una descripció provisional del que es pretén abans de començar a treballar-lo a fons per tal d'aclarir les pròpies idees. També cal repassar la descripció un cop acabada la redacció, ja que segurament sempre hi haurà modificacions a fer.

Tipus de descripció: Es poden considerar dos tipus de descripció. La primera, *denotativa o objectiva*, tracta d'informar sobre les característiques del treball procurant ajustar-se a la realitat sense emetre judicis de valor personals. La segona, *connotativa o subjectiva*, que aporta una visió particular i personal sobre allò que es descriu. El primer tipus és propi de textos científics com ara un Treball de Fi de Màster. El segon és propi de textos poètics i/o humanístics. Així doncs, la descripció del projecte ha de ser objectiva, tenint present que els judicis de valor serien acceptables, però per a ser inclosos en altres parts de l'argumentació.

Per al Treball de Fi de Màster és útil descriure aspectes com ara de què tracta el projecte, quines són les parts que el conformen, quina és la lògica d'aquestes parts, o sigui, el seu sentit, i com s'ha procedit a elaborar-lo. En general, el plantejament d'una recerca ha d'encabir les parts següents o similars o equivalents:

1. **Plantejament del problema:** La investigació científica neix davant la necessitat de trobar una resposta. Aquest és el sentit profund d'un estudi científic: l'obtenció de respostes plausibles a problemes o informació incompleta.
2. **Fonamentació teòrica i conceptual:** Que aportarà els fonaments del problema a investigar per tal d'aconseguir nous coneixements, sempre en el marc i l'espai epistemològic en el qual es desenvoluparà la recerca.
3. **Disseny metodològic:** Per tal de respondre com es portarà a terme la recerca, els mètodes que es seguiran i la forma d'aconseguir els objectius planejats.
4. **Descripció i anàlisi dels resultats:** Que comprendrà l'explicació rigorosa de la recollida de dades, del seu tractament i de la seva anàlisi.
5. **Elaboració del les conclusions:** Fase lògica en la qual l'investigador, un cop ha ordenat el procés, intenta presentar arguments explicatius i conclusius. D'aquesta

manera les idees principals quedaran classificades i ordenades i s'anirà avançant cap a la validesa i fiabilitat del treball.

6. **Suggeriments i propostes:** Que poden ser convencionals, però que també poden ser agosarades i creatives. De fet, és aconsellable que irradiïn en múltiples direccions, ultrapassant els àmbits estrets d'una recerca massa estreta, per tal d'obrir portes a nous horitzons.
7. **Referències i bibliografia:** Tot procés de recerca ben confegit, acaba ordenant la informació que s'ha fet servir, respectant, en tot moment, l'autoria de les fonts d'informació.

La redacció de la descripció ha de ser concisa, sintètica, ordenada des d'una perspectiva lògica i amb un llenguatge entenedor i acurat. És recomanable que no ultrapassi les quatre pàgines d'extensió.

Quines habilitats es posen en pràctica? Les habilitats que sobresurten per sobre les altres són la capacitat de redacció i la de síntesi de la informació.

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la síntesi; entre les tècniques, la redacció correcta de les idees.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconsellar que es faci un primer esbós de la descripció del treball abans de començar.
2. Revisar la descripció una vegada s'ha acabat tot l'escrit.
3. Facilitar eines per a la correcta redacció.

9. FER EL RESUM DE L'APLICACIÓ I AVALUACIÓ DEL TREBALL

Resumir l'aplicació consisteix a oferir informació concreta i exhaustiva sobre com, on, quan i per què s'aplica el projecte. Un TFM (o un projecte), exceptuant els de caire eminentment teòric, consisteix en el plantejament d'uns objectius i la formulació d'unes hipòtesis, referits a una realitat científica i o cultural concreta. En aquest sentit, cal aportar informació resumida sobre on i sobre qui aplica el projecte, com es fa (o quan es pensa fer, o quan s'ha fet); i, finalment, per què s'aplica a aquesta realitat i no a d'altres. És tot un conjunt d'informacions que han d'aparèixer en aquesta part del redactat. El resum pot ser presentat de diverses maneres: o bé d'una manera conjunta —encara que es diferenciïn els diferents tipus d'informació abans esmentats— o bé d'una manera seccionada, incorporant subapartats com ara el context, les teories, les crítiques, la mostra, el mètode, els instruments de recollida de dades, etc.

L'avaluació d'un TFM consisteix a plantejar criteris i/o instruments avaluadors un cop s'hagi pogut aplicar. Segons la concreció del projecte, els criteris i instruments han de ser més o menys específics. En aquest sentit, s'ha de justificar per què es segueixen uns criteris i no d'altres, per què s'opta per uns instruments d'avaluació i no d'altres. No s'ha d'oblidar que l'aplicació d'un projecte té diverses opcions de validesa, però alhora no tota opció és vàlida. Un projecte ha de ser avaluable quan s'aplica i, a més, ha de superar uns mínims de consistència, especialment quan es recullen dades i es pretén extreure'n alguna conclusió. Els criteris i/o instruments d'avaluació poden ser de caire qualitatiu o quantitatiu, o d'ambdues classes, depenent del tipus d'indagació que s'està elaborant.

En síntesi, per al Treball de Fi de Màster és útil descriure aspectes com ara:

- Per què s'aplica la idea a una realitat concreta i no a d'altres.
- On i/o amb quines persones es vol aplicar.
- Com s'implementa o executa l'aplicació.
- Quins instruments de recollida de dades es fan servir.
- Amb quins criteris s'avalua l'aplicació.
- Com s'analitzen les dades i amb quins instruments —informàtics o no.

La redacció de la descripció ha de ser concisa, sintètica, ordenada des d'una perspectiva lògica i amb un llenguatge entenedor i acurat. És recomanable que no ultrapassi les tres pàgines d'extensió.

Quines habilitats es posen en pràctica? Les habilitats que sobresurten són la capacitat de concreció i la de síntesi de la informació.

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la síntesi i l'esperit crític; entre les tècniques, la redacció correcta de les idees.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconsellar que es faci un primer esbós de l'aplicació del treball i de la seva avaluació abans de posar-lo en marxa, per tal de validar-lo una vegada s'hagi fet el primer plantejament.
2. Aconsellar prudència en aplicar-lo, tot calibrant bé la realitat en què es pretén realitzar, la mostra, la tipologia de les persones intervingudes, i d'altres condicions.
3. Facilitar exemples d'aplicacions d'altres treballs, nacional i/o internacionals.

10. COM REDACTAR LES CONCLUSIONS DEL TREBALL

La conclusió és la fi o terminació de quelcom, la resolució que es pren sobre allò que es dóna per acabat. Per tal de concloure, primer s'han d'haver fixat uns objectius a aconseguir i unes hipòtesis a treballar. Redactar les conclusions d'un treball, és, per diverses raons, una de les tasques més importants, perquè es tracta de demostrar la seva pertinència. Les conclusions donen les raons per les quals ha valgut la pena aprofundir el tema en qüestió, demostrant que és rellevant en el camp de coneixement tractat. Concloure és treure profit del procés i dels resultats i dir allò que s'hi ha trobat de valuós, tot justificant-lo. Pot passar que les conclusions tinguin poc a veure amb la finalitat, objectius i hipòtesis que havien estat plantejats a l'inici, la qual cosa demostraria certa incongruència entre principi i final. L'autor/a del treball ha de controlar continuadament les relacions entre finalitat, objectius, hipòtesis i conclusions.

Presentació de les conclusions: Un escrit admet, principalment, dues maneres de presentar les conclusions: la primera, en *forma de redactat acurat*, amb enunciats comprensibles i ben encadenats. El lector del treball ha de tenir clar què en conclou l'autor o autora, i com ha arribat a les conclusions. La segona, en *forma d'enumeració*. En aquest cas, les conclusions han de presentar-se de manera concisa i precisa. També és important no caure en repeticions. Tant en un format com en l'altre, les conclusions han de fer ben paleses les relacions entre finalitat, objectius i hipòtesis.

Per al Treball de Fi de Màster és útil:

- Analitzar amb molta cura els resultats.
- Decidir el format de les conclusions.
- Rellegir la finalitat, els objectius i la hipòtesi del treball.
- Redactar les conclusions i comprovar que no hagin quedat fils sense lligar.

La redacció de les conclusions ha de ser sintètica, planera i coherent amb el plantejament del treball. És recomanable que no ultrapassi les tres pàgines d'extensió.

Quines habilitats es posen en pràctica? La capacitat d'anàlisi de la informació, de raonament, de redacció i la de síntesi.

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la deducció, la generalització i la comprensió crítica de la realitat; entre les tècniques, la capacitat de síntesi.

Recomanacions per al/ a la tutor/a

1. Aconsellar que es faci un primer esbós de les conclusions del treball, cuidant les relacions entre finalitat, objectius i hipòtesi del projecte.
2. Recomana reiterades lectures de les conclusions, amb actitud autocrítica.
3. Aconsellar que s'utilitzi un format de conclusions concret depenent de la naturalesa de l'informe.

11. LA REDACCIÓ, L'ESTIL I LES REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Redactar, en una de les seves diverses accepcions —segons els diccionaris de la llengua— és la forma d'escriure els textos destinats a ser publicats o difosos per a un públic determinat; és posar un escrit en forma convenient i per a un propòsit específic. Sinònims de redactar són: compondre, escriure, expressar, manifestar, apuntar, concebre, idear.

Redactar un informe o un treball científic exigeix saber quin tipus d'escrit s'ha de confeir, tot delimitant prèviament el públic lector al qual va dirigit, la temàtica i finalitat primera sobre les quals es vol escriure; i decidir com s'ha d'escriure perquè sigui congruent amb les raons anteriors. Com que una bona redacció exigeix ordre, planificació prèvia i reflexió ponderada dels objectius, no seria admissible un escrit caòtic, sense estructura i sense els corresponents justificants. Els justificants són, en general, les referències bibliogràfiques, les citacions i les notes a peu de pàgina. Els treballs de recerca solen incloure taules i gràfics.

Diferents maneres i estils de redactar un Treball de Fi de Màster:

Hi ha molts autors amb diferents teories sobre com redactar un informe o un treball científic. A la Part IV, "1. Recursos i Bibliografia", se citen llibres editats que poden servir per a guiar la confecció de treballs acadèmics i d'investigació. Les indicacions més lògiques per a un Treball de Fi de Màster serien:

- Planificar l'escrit en diferents fases prèvies —excloents— com ara: la preparació, la recerca i obtenció de dades i la síntesi del que es vol transmetre.
- Reflexionar sobre quines de les idees generades han de ser seleccionades i quines no, com organitzar-les, ordenar-les i classificar-les.
- Decidir quin tipus d'escrit és el més convenient: si un text descriptiu o un text expositiu, i estil desitjat.
- Delimitar clarament les parts, seccions o apartats de l'escrit. Cada persona organitza el redactat segons el seu tarannà, però, de fet, depèn molt de la disciplina en què s'emmarca: no és el mateix un treball d'educació que un treball de dret o un informe sociològic.
- Fer un esquema previ, preparant l'estructura provisional del treball.

Ordenació del text redactat. En conjunt, un informe o treball ha de constar com a mínim de:

- Pàgines de títol, subtítol, nom i cognoms de l'autor o autora, institució que el rebrà, títol del Màster, data i signatura.
- Índex del contingut, paginat (segurament s'haurà d'anar revisant freqüentment, al llarg del procés).

- Introducció justificativa dels objectius i obstacles, si n'hi ha hagut.
- Cos del redactat, paginat, que es pot organitzar segons diversos criteris dels quals dependran l'elaboració dels arguments, els raonaments científics i l'estil narratiu.
- Sumari o síntesi conclusiva.
- Inclusió de gràfics, taules, pictogrames, il·lustracions, etc.
- Elaboració de les referències bibliogràfiques segons les normes que el títol de Màster demani (n'hi ha de nacionals i d'internacionals, entre les quals les més populars i sol·licitades pels editors i les revistes són: normes APA (de l'*American Psychological Association*), normes Vancouver (del *Comité Internacional de Directores de Revistas Médicas*), i moltes altres. Actualment calen també les *webgrafies*.
- Inclusió dels annexos.
- S'ha de tenir especial cura en controlar la presentació: qualitat tipogràfica, format, paper, cobertes, enquadernació i d'altres.

Presentació correcta del text. L'autor/a ha de conèixer a fons les normes gramaticals de la llengua en què presenta el seu informe. S'ha de tenir molt en compte com es construeixen les frases —principals i subordinades— i els paràgrafs, i com s'hi connecten. Importantíssimes són també la puntuació, l'accentuació i la concordança. No s'ha d'oblidar el tema de modes i convencions locals i internacionals: sigles, xifres, taules, gràfics, abreviatures, diferents tipografies, cometes, punts suspensius, etc., evitant els usos impropis i el llenguatge sexista. Cada universitat publica els seus criteris. Per exemple: <http://www.ub.edu/criteris-cub>.

Quines habilitats es posen en pràctica? La planificació, la selecció i l'ordenació de dades i l'expressió exacta dels arguments i raonaments, en funció dels objectius (és a dir, un cert nivell de validesa).

Quines competències s'activen? Entre les genèriques, la síntesi i la capacitat comunicativa; entre les tècniques, l'exposició coherent i precisa de les idees, la facilitat per cridar l'atenció del lector i l'ordre lògic dels arguments.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Aconseguir que l'autor/a sàpiga exactament a qui dirigeix el treball, tot forçant-lo/la a definir si només el presenta a una comissió avaluadora o, en canvi, vol que el seu esforç vagi més enllà.
2. Exigir la màxima correcció des del primer dia, fins i tot en els esborranys.
3. Orientar cap a la recerca de les normes bibliogràfiques internacionals i nacionals i ensinistrar l'estudiantat en la presentació de diverses casuístiques.
4. Ensenyar a redactar citacions i notes a peu de pàgina.
5. Ensenyar a redactar presentacions i sumaris, per tal d' aconseguir la competència comunicativa.

12. COM ELABORAR ELS ANNEXOS DEL TREBALL

L'**annex** podria definir-se com aquell document o conjunt de documents complementaris que depenen del contingut del treball i hi tenen estreta relació. L'annex és una compilació elaborada i justificada de material que no constitueix el nucli central del projecte però la lectura del qual ajuda a comprendre i concretar part de les idees que s'hi desenvolupen. Es tracta d'un document que té entitat per si mateix, i pretén aportar evidències al lector d'algun dels aspectes de l'informe a través de detalls que, per les pròpies característiques, queden fora del discurs narratiu corresponent. Aquestes evidències són de variades tipologies i estils, però en tot cas s'entenen com a necessàries per complementar alguna de les parts del treball i comprendre'l en la seva complexitat. Els annexos no són, en cap cas, una suma desconnectada de tota aquella informació que no s'ha pogut incloure al treball o que no té significat rellevant per comprendre'l.

En el moment d'elaborar els annexos caldrà:

- Valorar la necessitat que hi hagi o no annex. És a dir, esbrinar si afegirà valor al conjunt del treball o bé serà, simplement, un afegitó poc útil per al lector.
- Seleccionar amb cura la tipologia annexada, decidint si les dades incloses són significatives o imprescindibles.
- Escollir el criteri de presentació i ordenació del material per tal que sigui il·lustratiu i útil.
- Crear un sistema que relacioni, de manera fàcil i intuïtiva, cadascun dels annexos amb el text de referència del projecte. Generalment, a part de constar en el sumari del projecte, cada annex queda reflectit en el punt o apartat corresponent del redactat a partir d'una referència a peu de pàgina, tot indicant el número d'annex a què correspon.

Per les seves particularitats, els annexos poden materialitzar-se en formes diverses. No obstant això, hi ha algunes pautes comunes com ara:

- Els annexos s'ubiquen al *final del projecte*, generalment amb una coberta i numeració pròpies i indicant la referència del projecte del qual formen part.
- La informació pot ser incorporada en *format paper* o en *format digital*. És útil incloure gràfiques amb els seus comentaris, imatges (il·lustracions, fotografies, mapes de contextualització, esquemes *escànners* d'actes, etc.); instruments emprats (p. e., mostra dels qüestionaris en blanc, fitxes); o resultats de treball de camp (p. e., transcripcions, anàlisis de contingut, etc.).
- *Cal evitar* la col·locació de documents o material *sobrer*. La informació seleccionada ha d'afegir valor al conjunt de l'obra.

Quines habilitats es posen en pràctica? L'habilitat per identificar la informació que cal ubicar en annexos, així com l'ordre, la coherència i la claredat en l'elaboració i presentació documental.

Quines competències s'activen? La capacitat de selecció significativa de la informació, la capacitat d'organització interna dels recursos documentals i l'argumentació adequada.

Recomanacions per al/a la tutor/a

1. Decidir amb l'estudiant si cal un annex, qüestionant la seva idoneïtat en relació amb la informació generada al llarg del treball.
2. Revisar la coherència i el lligam entre el text generat en el treball total i els documents elaborats com a annexos. Validar el lligam no només formal, sinó especialment de contingut.
3. Oferir suggeriments respecte a la formalització dels annexos: com presentar les gràfiques, les imatges, les transcripcions, i així successivament.

II.

EL PROCÉS TUTORIAL

1. TUTORIA I ACOMPANYAMENT AL TREBALL DE FI DE MÀSTER

El procés d'elaboració del TFM requereix de l'acompanyament i supervisió d'un/a tutor/a designat/da entre el professorat del Màster. En termes generals, el tutor/a orienta, fa el seguiment del projecte i assessora l'estudiant en cadascuna de les fases del TFM: conceptualització, fonamentació, metodologia, redacció dels resultats i defensa. Per comoditat i estalvi d'hores i de recursos, val la pena que l'acció supervisora faci servir el model de tutoria piramidal: començar per la tutoria en gran grup, seguint en petit grup i acabar amb una tutoria individual, si s'escau. En certes titulacions, és aconsellable la intervenció d'altres professionals (co-tutors) que complementin el procés de tutoria. De vegades és aconsellable proposar espais de tutoria entre iguals.

La normativa respecte a la tutorització del TFM és molt genèrica i atorga als centres la potestat de regular aspectes com el sistema de tutoria, l'assignació i elecció dels tutors/es i la concreció de les seves responsabilitats. Els tutors, en general, s'encarreguen d'autoritzar la realització del treball, assessorar l'estudiant al llarg del procés i valorar els resultats obtinguts. En alguns Màsters, a més del tutor o director, s'accepta la figura del "co-director", és a dir un professional extern al Màster que, per la seva reconeguda trajectòria en un àmbit d'estudi, assumeix també tasques d'orientació i assessorament.

2. FASES EN LA TUTORIA DEL TFM

En termes generals, les tasques de tutoria durant la realització del TFM es poden articular en tres etapes:

- a) Fase inicial, d'origen i establiment del sistema de treball.
- b) Fase de desenvolupament i seguiment.
- c) Fase final, d'avaluació i millora.

En cadascuna de les fases, les funcions i tasques a desenvolupar per part del tutor són diferents, encara que l'orientació, supervisió i avaluació són tasques transversals a tenir en compte durant tot el procés. Alhora, l'empremta personal i l'estil de cada tutor acaba per perfilar un procés que, sens dubte, és complex.

a) Fase inicial

En la configuració del Treball de Fi de Màster, la fase inicial comporta certes dificultats per als estudiants. En aquests primers moments, els estudiants han de:

1. Definir de manera clara i acotada el tema, objecte i problema d'estudi.
2. Analitzar i concretar la idoneïtat i pertinença del treball a partir de les necessitats detectades en un determinat context acadèmic, científic i professional.
3. Dissenyar un primer esbós del projecte i fer-ne l'índex (que segurament anirà canviant al llarg del procés).
4. Planificar el conjunt d'accions que es duran a terme per elaborar el treball.
5. Seleccionar els instruments i eines més adequades per assolir els objectius plantejats al TFM.
6. Elaborar un calendari de treball realista i factible.

Les principals accions d'assessorament i orientació en aquesta primera fase són:

1. Ajudar l'estudiant a escollir i concretar el tema i/o problema del treball, ensenyant-li a discernir què vol aconseguir, fins on vol arribar i quins son els resultats més rellevants que espera aportar.
2. Contribuir a la definició d'objectius assequibles i pertinents a nivell científic i professional.
3. Oferir suport en l'anàlisi del context on es desenvoluparà el treball, oferint, per exemple, estratègies d'anàlisi, de detecció de necessitats, d'identificació de dificultats, pautes de recerca, etc.

4. Revisar l'esbós i l'índex del treball ajudant l'estudiant a seleccionar que és rellevant per a l'estudi i quins aspectes es poden desestimar.
5. Oferir orientacions inicials sobre bibliografia, estudis o projectes afins ja realitzats i pertinents a la temàtica escollida.
6. Confeccionar amb l'estudiant un pla de treball realista i adequat al temps i als recursos disponibles, on s'especifiquin amb claredat les responsabilitats i obligacions del tutelat i del tutor, les dates de lliurament dels avenços, de les revisions conjuntes i els mecanismes de comunicació i seguiment que s'usaran al llarg del procés (reunions presencials, correu electrònic, telèfon, *blog*, *drop-box*, *skype*, *facebook*, i d'altres).
7. Contribuir a la creació d'un clima positiu de treball basat en l'escolta, respecte i compromís amb l'aprenentatge de l'estudiant.

Durant aquesta fase inicial poden aparèixer diferents obstacles, alguns d'ells previsibles i consubstancials al mateix procés d'aprenentatge. Sovint apareixen els següents:

- **Temes i problemàtiques d'estudi massa amplis.** L'estudiantat de vegades vol abastar massa i planteja objectius excessivament amplis i poc assumibles en el temps disponible. Amb freqüència, els estudiants han de simultaniejar el TFM amb la participació i assistència a les sessions de classe del Màster i amb la seva activitat professional. Per això, cal ajudar l'estudiant a acotar la problemàtica d'estudi fins a fer-la viable i fixar conjuntament un calendari de treball realista.
- **Excessiva varietat de temes, demandes, problemes amb els quals treballar.** Sovint, abans d'iniciar l'anàlisi del context, s'ha de triar entre diverses opcions i considerar-ne el positiu i el negatiu. És en aquests moments de dubte quan el tutor, mitjançant la seva experiència i coneixements, pot ajudar l'estudiant a fixar la seva atenció en una opció concreta, plantejant-li preguntes, aportant dades i mostrant-li resultats d'altres projectes ja fets.
- **Dificultats en la identificació i selecció de les millors eines i accions.** De cara a la implementació del pla de treball, l'estudiant pot no saber quines són les accions concretes que ha de portar a terme. El tutor, a través del diàleg, la interrogació i la reflexió, pot ajudar l'estudiant a descobrir quin és el camí que ha de seguir i quines eines i instruments poden ser els més adequats en cadascuna de les fases del treball.
- **Obstacles en l'accés a la informació o a la realitat estudiada.** En general, l'estudiantat parteix de la seva realitat immediata, del seu lloc de treball o del seu interès per una temàtica específica, fet que facilita l'accés a la informació, al territori, als col·laboradors, etc. No obstant això, de vegades pot succeir que no s'adoni, a priori, que requereix informació no fàcilment accessible o que aquesta depengui de tercers que no pot controlar. El tutor pot col·laborar a fer-ho evident facilitant vies i recursos per accedir a aquesta informació.

b) Fase de desenvolupament

Aquesta segona fase té com a principal objectiu fer operatiu el pla de treball. Es tracta del espèc del TFM, en què l'estudiant contempla la viabilitat del disseny del treball i la idoneïtat de les eines seleccionades per desenvolupar-lo. En aquest punt, poden presentar-se diferències substancials entre els diferents Màsters. Així, hi ha Màsters en els quals el TFM es concreta únicament en el disseny d'un treball i Màsters que en demanen una aplicació pràctica (treball de camp, implementació i validació d'una innovació, i d'altres metodologies). En tot cas, la tasca d'orientació i acompanyament és fonamental en aquesta segona fase.

En aquesta etapa, el tutor/a ha de:

1. **Supervisar com es concreta i evoluciona el treball.** Es tracta d'observar com es desenvolupa el pla de treball analitzant alhora la correcta transferència de les competències i dels aprenentatges adquirits en el Màster. Atenent als acords presos a l'inici del procés, l'estudiant ha d'aportar informes parcials de la seva activitat de manera que el tutor pugui aplegar evidències per valorar el procés seguiti mostrar les possibles vies d'avenç.
2. **Oferir *feedback* al llarg del procés.** Es tracta d'una tasca que no necessàriament ha de partir d'una petició o consulta de l'estudiantat, sinó que pot ser proposada pel propi tutor. És recomanable oferir un *feedback* positiu o descriptiu, emfasitzant els aspectes correctes del treball i evitant assenyalar únicament els errors (*feedback* negatiu). Es tracta d'anar corregint el treball sobre la marxa, reorientant i millorant aquells aspectes que calgui.
3. **Contrastar i intercanviar.** Les tutories també han de servir per contrastar, compartir i intercanviar idees, punts de vista i procediments per a l'òptim desenvolupament del treball. L'experiència i bagatge del tutor (en la temàtica, en els contextos d'aplicació del TFM, en la tutorització d'altres projectes) ha de traduir-se en l'aportació d'idees originals i creatives i en l'establiment d'un clima de treball basat en l'obertura intel·lectual i la reflexió col·laborativa.
4. **Respondre a dubtes que van apareixent al llarg del procés.** El tipus de dubtes que apareixen en aquesta segona fase són diferents dels que sorgeixen a la fase inicial. Són dubtes més concrets i es relacionen amb els contextos reals de l'estudi. En aquest sentit, les aportacions del tutor han de ser específiques, acotades i adequades a les característiques del treball i dels contextos de referència.
5. **Donar ànims i encoratjar l'estudiant en l'elaboració del treball.** S'espera que el tutor motivi estimuli l'interès de l'estudiant, sobretot en aquells moments en què es detecten corbes decreixents d'implicació i moments de crisi, descoratjament o desànim.

Com és natural, durant el desenvolupament del treball poden sorgir certs problemes i obstacles. Els més freqüents són:

- **Dificultat per fixar l'atenció —i perdre's— en detalls no previstos.** Sobretot en el procés inicial de desenvolupament, els estudiants poden distreure's davant determinats aspectes de la realitat estudiada, allunyant-se dels objectius inicials. Aterrar en el “camp” d'aplicació del treball pot generar tota mena de nous detalls no previstos. És tasca del tutor, conjuntament amb l'estudiant, valorar aquestes noves informacions i determinar si són susceptibles de ser incorporades o no. Tot això ha d'ajudar a fixar de nou el rumb del TFM.
- **Obstacles en el control del temps.** En aquesta fase es pot constatar que s'ha realitzat una planificació no ajustada a les necessitats reals, fet que pot perllongar la implementació i culminació del treball. En tot cas, el tutor pot recordar els moments clau pactats i els mínims exigibles, tot respectant l'autonomia i la responsabilitat de l'estudiant envers el seu treball.
- **El problema de l'escriptura.** Els estudiants podrien estar eternament recopilant informació, dissenyant accions, analitzant el context..., però s'ha de decidir en quin moment cal començar a escriure. És recomanable començar per un determinat punt del guió i acabar-ho abans de passar al següent. De vegades, per l'estreta relació que mantenen, es poden desenvolupar dos punts del treball de manera simultània, però es recomana evitar fer tots els apartats alhora.
- **Voler acabar abans d'hora.** La fatiga, la necessitat de tancar la fase de desenvolupament del projecte poden ocasionar certes presses. De vegades, el participant creu haver “acabat” el treball sense abans haver fet una revisió —en profunditat i amb el tutor— dels aspectes abordats en els diferents apartats. El tutor, en aquest punt, ha d'ajudar a decidir si realment es pot donar per finalitzada la fase de desenvolupament o si, per contra, calen més temps i esforços abans de finalitzar el redactat.

c) Fase final d'avaluació i millora

En aquesta tercera fase, tant el tutor com l'estudiant han d'avaluar el treball realitzat des del principi fins al final. No s'ha d'oblidar que el TFM serveix per plasmar els aprenentatges que l'estudiant ha anat construint durant el Màster. És a dir el TFM ha de posar en pràctica les competències que promou el Màster. El tutor, en aquesta fase, és responsable de sospesar com ha millorat l'estudiant al llarg del procés i de determinar si el projecte escrit és adequat per presentar-lo a una comissió avaluadora.

Les tasques del tutor en aquesta fase final es concreten en:

1. **Oferir pautes per a la redacció de l'informe de resultats i de les conclusions,** tot ajudant l'estudiant a concretar i adequar els resultats a la finalitat i els objectius plantejats al principi. També ajudar-lo a treure profit dels resultats del treball i a redactar d'una manera acurada i comprensible.

2. **Avaluar el procés i resultats obtinguts.** La valoració del tutor en la fase final ha de centrar-se tant en els resultats obtinguts (en funció dels objectius inicials) com en el procés seguit pels estudiants. En aquests moments, el tutor contribuirà a evidenciar els punts forts i febles del treball, a visualitzar els canvis esdevinguts, i alhora assenyalarà la possibilitat de continuïtat i implementació real i/o transferència del treball en altres contextos acadèmics i professionals.
3. **Col·laborar en l'autoavaluació.** Possiblement una de les tasques més complexes —i oblidades— del tutor és la de contribuir a l'autoavaluació de l'estudiant, una vegada finalitzat i presentat el TFM. Això implica ajudar l'estudiant a analitzar de manera crítica el propi procés d'elaboració del TFM i a ser conscient dels aspectes que han funcionat, dels que no han funcionat, dels obstacles trobats i de les competències activades.

En aquesta fase, alguns dels problemes o obstacles més freqüents són:

- **A ningú no li agrada rebre crítiques.** En ocasions, els estudiants s'aferren als resultats positius obtinguts, sense parar esment en allò que s'ha de millorar o que no s'ha dut a terme segons el previst. També pot passar el contrari: que l'estudiant només es fixi en allò que “no ha sortit bé” (un sol aspecte negatiu pot ennuvol·lar la resta d'aspectes positius). El tutor, davant d'aquesta situació, ha d'ajudar l'estudiant a entendre que malgrat que hi ha punts que s'han de resoldre, això no implica que tot el procés no hagi estat correcte.
- **Informe de resultats incoherent, desordenat.** El volum d'informació i el desig d'incloure-ho “tot” pot conduir a l'elaboració d'informes desendreçats i amb un excés d'informació poc rellevant. En aquest punt, alguns estudiants poden necessitar orientacions respecte a la informació que han d'incloure en l'informe. Els pot ser útil contrastar el guió de l'informe amb el tutor i discutir l'ordre i alguns aspectes formals (inclusió d'esquemes, gràfics, imatges i altres).
- **No s'han aconseguit els objectius.** Cosa que pot passar. Si passa això, pot ser una bona oportunitat perquè el mateix estudiant se centri a analitzar amb profunditat quins han estat els obstacles, dificultats, moments crítics, i aprofitar per fer, amb l'ajut del tutor/a, un informe exhaustiu de possibles vies de solució, nous camins i diferents formes d'abordar la situació.

3. MANERES D'ABORDAR LES SESSIONS DE TUTORIA

Independentment de les fases del procés i de les tasques que s'hagin d'emprendre en cadascuna, s'obren davant el tutor i l'estudiant diverses opcions de trobada i comunicació a l'hora de desenvolupar el Treball de Fi de Màster. Sense ànim de ser exhaustius, les tipologies de tutoria més habituals són:

- a) *Segons el tipus d'agrupament dels estudiants:* individual, grupal o entre iguals.
- b) *Segons la temàtica que s'abordi:* general, monogràfica o tipus *workshop*.
- c) *Segons la modalitat de comunicació entre tutor i estudiant:* presencial o *on-line*.

a) Segons el tipus d'agrupament

Tutoria individual: possiblement el tipus de tutoria més habitual, és aquella en què un docent i un estudiant es reuneixen. Es basa en una atenció personalitzada i en un intercanvi d'informació, coneixements i experiències per anar construint, resolent o abordant parts del TFM. Habitualment s'apliquen estratègies de diàleg reflexiu i/o interrogació per tal d'anar aprofundint en una temàtica concreta o dubte plantejat.

Tutoria grupal: és aquella en què un o més docents agrupen sota una mateixa sessió de tutoria dos o més estudiants. Tot i que pot tenir el mateix objectiu que la individual, en aquest cas el tutor potencia l'intercanvi de dubtes, solucions, experiències, etc., entre els estudiants. Sovint s'aplica en moments:

- A l'inici i al final del procés. Convocant tots els estudiants tutoritzats i establint bases transversals que poden servir a tots, per exemple, sobre el mínim esquema comú, les bases de la defensa del treball, etc.
- Durant la realització del treball, si es detecten problemàtiques comunes entre estudiants. Pot ser molt útil i reconfortant per als estudiants constatar que hi ha problemes que es repeteixen en tots els projectes i que no estan sols per resoldre'ls.
- Quan s'han de compartir o transmetre informacions de caràcter més formal o burocràtic o de procediment.

Tutoria entre iguals: semblant a la tutoria grupal, però en aquest cas el docent potencia dinàmiques d'intercanvi i treball més aprofundit entre dos o tres estudiants. Habitualment, aquest treball entre iguals es realitza agrupant estudiants que tracten temàtiques similars, o empren estratègies o instruments comuns, etc. Tot i que el docent condueix la sessió, el pes del procés d'ensenyament-aprenentatge recau en els estudiants, i la posada en comú final de cada sessió esdevé una eina bàsica d'aquest tipus de tutoria.

b) Segons la temàtica

General: en aquest cas, la tutoria aborda qüestions transversals que tenen interès per encarar el conjunt del treball final. Acostumen a coincidir amb les trobades inicials amb l'estudiant i ajuden a establir les bases que guiaran tot el procés. S'aconsella partir d'un conjunt d'idees o preguntes prèvies elaborades per part de l'estudiant, tot i que el tutor hauria de preparar informació bàsica que cal traslladar i compartir amb aquell (procediments, esquema general, sistema de treball que s'espera, etc.).

Monogràfica: la tutoria es focalitza en un únic tema d'atenció. Es pretén resoldre una problemàtica o una part molt concreta del projecte i s'aborda amb tota la documentació sobre la temàtica, bibliografia, altres estudis, etc. Es demana d'aquestes sessions un nivell superior de preparació tant per part del docent com de l'estudiantat, i es pot comptar amb la presència d'altres docents que col·laborin a solucionar determinats aspectes.

Workshop: generalment de tipus monogràfic, aquest tipus de tutoria s'assimila a una sessió de treball conjunta en la qual s'aborda de manera molt pràctica un determinat contingut. Habitualment es realitza en grups reduïts (els estudiants que cada docent tutoritza), i es resolen aspectes instrumentals o procedimentals (p. e., citació bibliogràfica, consulta a bases de dades, anàlisi documental, etc.).

c) Segons la modalitat de comunicació

Presencial: la tutoria té lloc en un espai físic compartit de manera sincrònica entre tutor i estudiant. Si la variable geogràfica ho permet, s'aconsellen com a mínim tres tutories presencials amb l'estudiant (una a l'inici, una durant el procés de desenvolupament, i una abans del lliurament final).

On-line: les possibilitats que ofereix la tecnologia han obert múltiples vies de comunicació per contactar amb els estudiants. Tot i que caldrà tenir en compte competències específiques vinculades amb la comunicació *on-line*, es poden realitzar, entre d'altres, contactes sincrònics i asincrònics amb l'objectiu de resoldre temàtiques puntuals, o es pot compartir informació col·locada "al núvol". Les eines *on-line* poden ajudar a mantenir un contacte més freqüent amb l'alumnat, i fer un seguiment més acurat de la seva producció.

El conjunt de tipologies aquí descrites no són excloents i poden combinar-se en funció de les necessitats de cada procés de tutoria. En principi, serà responsabilitat del tutor determinar quina pot ser l'opció més adequada en funció de:

- El moment del procés en què es trobi l'estudiantat;
- Les demandes que rebí de part d'aquest;
- Les necessitats que detecti en cada una de les fases abans esmentades, i
- El temps disponible en cada ocasió.

En tot cas, cal tenir presents unes condicions mínimes que poden garantir uns bons resultats:

1. Que cada sessió de tutoria, sigui presencial o *on-line*, compti amb un ordre del dia (elaborat per l'estudiant o el tutor segons cada cas);
2. Que hi hagi una preparació de la sessió per ambdues bandes (recollint materials, bibliografia, preguntes, etc.);
3. Que s'acoti inicialment un temps destinat a la tutoria (per no allargar innecessàriament i treure el màxim partit del temps disponible);
4. Que hi hagi algun tipus de registre escrit, encara que sigui breu, dels acords, decisions, noves accions a emprendre, etc., arran de la sessió. En aquest cas, els tutors han d'elaborar un petit document de seguiment del procés de treball (per què, sobretot, serveixi de recordatori).

L'AVALUACIÓ DEL TREBALL

1. L'AVALUACIÓ DEL TREBALL DE FI DE MÀSTER: QUI, COM I QUINS CONTINGUTS

Un procés avaluador exhaustiu contempla quatre aspectes: qui avalua, com s'avalua, quins continguts són avaluats i com es qualifica.

Qui avalua

En certs països de la Unió Europea pertanyents a l'Espai Europeu d'Educació Superior, les universitats han establert un ens denominat agent d'avaluació. En el nostre cas, les autoritats acadèmiques han decidit que l'avaluació d'un Màster recaigui sobre el professorat tutor i les comissions avaluadores anomenades *ad hoc*. Aquells, avaluen bàsicament el procés i el producte final; aquestes, avaluen, sobre tot, el producte final i la defensa oral. Tanmateix es dóna certa sinèrgia entre ambdós, tenint en compte que en la fitxa final que enregistra les puntuacions, consten les seves mitjanes corresponents.

Com s'avalua

Molts Màsters editen una fitxa o reixeta avaluativa, on s'incorporen les puntuacions d'uns i d'altres, en diferents formats estadístics (puntuació directa, indirecta, en forma d'escala, de diferents rancs, etc.) El pes de cada fase de l'avaluació dependrà dels percentatges convinguts en cada Màster i tothom tindrà dret a conèixer com es puntua, en el marc d'una activitat avaluadora de màxima transparència.

Estratègicament, i per motius didàctics, és interessant que la persona avaluada i els avaluadors caminin paral·lelament, al llarg de tot el procés —aprenentatge, realització, conclusions i acció

tutorial—. Aquesta manera de treballar mancomunadament garanteix el valor formatiu de l'avaluació apart de l'acreditació qualificadora. Si l'aspirant a la titulació de Màster comprèn el significat de les avaluacions progressarà en el desenvolupament del seu esperit crític, en l'afany de millorar, en la capacitat per resoldre problemes, en el domini de tècniques d'autoavaluació, i —sobre tot— en l'aprenentatge positiu a partir dels propis errors. De fet, el protagonisme del/de la futur/a titulat/da en la seva pròpia avaluació és una peça clau que acaba de tancar un cercle d'enorme transcendència acadèmica. Convé tenir en compte que l'esforç continuat de construcció d'un projecte i d'un treball requereix que la presentació formal sigui de gran qualitat i perfecció. Els Treballs que, finalment, podran ser enviats a un repositori institucional són la millor manera de presentar en societat la imatge d'una institució d'ensenyament superior i afavoreixen el seu prestigi nacional i internacional.

Quins continguts cal avaluar

En les dues fixes que segueixen, es comprova que la *Comissió Avaluadora* —en funció de les diferents finalitats— es preocupa d'avaluar el Treball des d'una perspectiva global, considerant com s'han fet servir les teories sobre el tema; quina metodologia s'ha considerat la més adequada i per què; quines propostes pràctiques s'han derivat de la recerca; i quines han estat les reflexions concloents i crítiques de tot l'entramat. També té en compte, i molt, els aspectes formals i la defensa oral i pública del treball. Pel que fa a l'avaluació del *Professorat Tutor*, la fitxa conté els mateixos apartats, excepte el darrer, en què es té molt en compte l'avaluació del procés i de les mútues relacions entre avaluat i avaluador. Sempre tenint presents els descriptors de Dublín esmentats en la Introducció d'aquesta guia. En les fitxes, cada ítem explicita els subítems o criteris que el componen.

En totes dues avaluacions, cada Màster proposa, per acord previ, els percentatges o el pes de cada ítem i/o subítem, per tal de fer, finalment, una mitjana ponderada i una puntuació final definitiva. Aquests percentatges es fan públics en la mateixa fitxa ja en el precís moment que un/a tutor/a accepta la direcció del treball. Cada universitat pot oferir a l'estudiantat, si ho demana, un exemple digital amb la formulació aritmètica que permeti simular les diferents casuístiques avaluadores.

2. DE LES RÚBRIQUES A LES XIFRES I A LA QUALIFICACIÓ FINAL

Avaluar és un procés complex. No només perquè l'aprenentatge és matèria delicada i intangible, sinó perquè qualsevol avaluació ha de ser equànime, objectiva, continuada i formativa. Quan el professorat tutor i les comissions avaluadores atorguen una puntuació final al Treball de Fi de Màster, el que realment han fet és sospesar, quiratar i ponderar tota una sèrie de variables i de condicionants que, considerats en el seu conjunt, volen valorar (positivament o negativament) l'esforç teòric i investigador del futur titulat. L'avaluació requereix també una estricta sistematització per garantir-ne l'operativitat. Comporta, entre d'altres coses, definir els indicadors que permetran als diferents avaluadors treballar objectivament amb criteris d'avaluació equivalents.

Internacionalment, quan les autoritats acadèmiques europees i d'altres països han decidit que les titulacions havien de ser homologables i admeses en qualsevol universitat, hi ha hagut un consens en la redacció del que s'entén per rúbriques. Seguint el model d'aprenentatge basat en competències que recomana el Sistema Europeu d'Educació Superior per avaluar el TFM, les avaluacions han d'aplicar el concepte de "nivell de domini" mitjançant la proposta de rúbriques.

Una rúbrica és un descriptor qualitatiu, verbalitzat, que orienta com valorar la naturalesa de l'acompliment d'un estudiant en un treball determinat; es refereix més al criteri que no pas a la norma. Sol organitzar els criteris de manera esglaonada per tal d'orientar el domini d'una matèria i de facilitar la puntuació quantitativa (nota numèrica) i la qualitativa (qualificació explicativa d'un judici de valor segons els paràmetres establerts per les lleis de cada país). Entre propostes de la rúbrica, notes i qualificació es dona una rigorosa univocitat, ja que les tres coses són diferents maneres d'expressar la valoració d'un treball o d'una actuació. Poder transposar les definicions dels nivells d'assoliment a una nota i a una qualificació millora la fiabilitat de les puntuacions, facilita la validesa de les interpretacions avaluadores i potencia la millora de l'aprenentatge, ja que estudiantat i professorat saben en tot moment què s'està avaluant i com es tradueix en els judicis de valor a notes i qualificacions.

La rúbrica, doncs, és un interessant instrument que conté els indicadors d'avaluació, generalment en forma de taula de doble entrada, per tal d'unificar els criteris de qualitat per a cada avaluador; rep també els noms d'escala de valoració, plantilla d'avaluació o matriu de valoració. El sistema de rúbriques és un mètode que pretén facilitar de forma pràctica la valoració del Treball de Fi de Màster. En efecte: és un instrument útil perquè aporta, de forma clara i concreta, els indicadors corresponents a cada avaluador; és factible perquè aporta l'inventari a complimentar ja elaborat; respon a un plantejament ètic perquè informa exhaustivament de la naturalesa dels indicadors als diferents avaluadors, així com a l'estudiantat. I, finalment, és una eina exacta perquè permet avaluar de forma precisa tant el procés com el producte i la defensa oral del treball.

Un sistema d'avaluació basat en rúbriques va orientant el procés d'ensenyament/ aprenentatge i alhora fa més planeres les valoracions dels diferents agents implicats en les successives fases d'elaboració. Les virtuts d'una rúbrica rau en aquests fets:

- a) En publicar-la, permet que l'estudiantat i el professorat tutor coneguin els elements que seran avaluats, facilitant d'aquesta manera un procés constructiu centrat en les competències a adquirir i en els objectius a assolir.
- b) És un instrument d'avaluació formativa, des del moment que permet la retroalimentació contínua tutor/estudiant, tot facilitant la presa de decisions.
- c) Per a l'estudiant pot esdevenir un instrument d'autoavaluació mentre analitza continuadament el seu propi progrés.
- d) Aporta informació útil al professorat tutor per millorar el procés d'acompanyament i seguiment de l'estudiantat.
- e) Proporciona informació necessària sobre com s'han adquirit les competències en finalitzar el procés.
- f) Facilita els criteris específics d'avaluació,
- g) reduint la subjectivitat a favor d'una avaluació més justa.
- h) És un instrument d'avaluació sumativa, constatable un cop lliurat el TFM per a la presentació i defensa davant la Comissió Avaluadora.

Seguint els procediments de les denominades rúbriques, els agents responsables de donar una qualificació expliquen —amb total transparència— com han anat arribant a emetre una qualificació final objectiva i amb quins criteris i indicadors ho han fet. Si es considera que una part del treball mereix un excel·lent s'ha de dir per què, quines són les virtuts d'aquella part del treball, en què excel·leix (molt original, molt innovador, ben redactat, intel·ligible, etc.); i, al contrari, si es qualifica amb un aprovat ras, quines són les raons que justifiquen aquesta qualificació. És la manera més clara i senzilla de justificar l'origen d'una qualificació, ja sigui quantitativa o qualitativa. Les universitats, en el marc de les seves competències de qualitat i ètiques, són lliures de publicar les seves rúbriques per tal de democratitzar les valoracions i les avaluacions. Un exemple de rúbrica pot ser aquest:

EXEMPLE DE RÚBRICA PER A AVALUAR UN TREBALL DE FI DE MÀSTER				
CRITERIS QUE HAN DE SER AVALUATS	Excel·lent (10-9)	Notable (8-7)	Aprovat (6-5)	No acceptable (4-0)
Avaluació global del Treball	Coherència perfecta i total claredat entre l'exposició d'objectius, dels problemes i de la posterior utilitat dels resultats. Ús rigorós del pensament crític. Originalitat i innovació molt acceptables i correlació positiva entre teoria i pràctica.	Significativa coherència interna entre objectius, plantejament dels problemes i utilitat del treball. Originalitat, innovació i propostes aplicades prou acceptables. Alguns resultats poden ser aplicables a la pràctica.	Acceptable coherència interna entre objectius, innovació, originalitat i propostes pràctiques. Originalitat i propostes innovadores, correctes. Aplicacions pràctiques poc realistes.	Indefinió dels objectius, explicacions poc coherents, nul·la rellevància Escasses originalitat i innovació. Insuficients idees per a la posada en pràctica dels resultats del treball.
Ús de les teories	Convincent explicació de les teories fonamentadores. Integració perfecta dels fonaments amb els objectius del treball. Clara exposició dels avenços que s'assolirien amb la recerca. Clara implicació amb l'ètica social i universitària.	Teories fonamentadores exposades amb correcció. Esforç remarcable per sintetitzar teories i objectius. Arguments al voltant del progrés, prou acceptables. Explicació plausible dels arguments ètics.	Utilització correcta de les teories sense que s'acabi de veure la seva interrelació amb els objectius. Poca informació al voltant del l'avenç teòric que s'assoliria amb el treball complet. Mitjana contribució al progrés de l'ètica investigadora i social.	Irregular exposició dels fonaments teòrics. Confusionisme d'idees i manca d'aprofundiment en les teories. No sembla que el treball contribueixi al progrés científic i del coneixement. No es contempla la dimensió ètica.
Metodologia de recerca	Total adequació de la/les metodologia/es a la temàtica proposada. Instruments de recerca ben utilitzats i perfectament raonats i descrits. Impecable interpretació de dades i de resultats. Perfecta coherència analítica i sintètica entre la recerca i les conclusions.	Notable adequació entre mètodes de recerca i temàtica proposada. Instruments i eines ben seleccionats. Interpretació raonada i justificada dels resultats. Conclusions prou coherents amb la metodologia i els instruments.	Correcta connexió entre metodologia i instruments. Admissible argumentació sobre els mètodes utilitzats. Dades obtingudes correctament, però no analitzades exhaustivament. Conclusions correctes però en alguns casos incompletes.	Escassa o nul·la adequació entre la temàtica investigada i la metodologia i instruments seleccionats. Recollida de dades insuficient i de vegades errònia. Interpretació de les dades, parcial. Conclusions pobres.

Proposta pràctica	Total adequació dels objectius definits a la proposta feta. Claredat i coherència molt precisa en el disseny metodològic. Mecanismes d'avaluació congruents amb el conjunt del treball.	Notable adequació dels objectius definits a la proposta feta. Claredat i coherència precisa en el disseny metodològic. Mecanismes d'avaluació adequats al conjunt del treball.	Correcta adequació dels objectius definits a la proposta feta. Claredat i coherència en el disseny metodològic. Mecanismes d'avaluació correctes.	Escassa o nul·la adequació dels objectius definits a la proposta feta. Poca claredat i coherència en el disseny metodològic. Mecanismes d'avaluació inadequats a la proposta del treball.
Reflexió crítica	Total adequació dels objectius amb el conjunt del treball. Disseny metodològic molt adequat a la finalitat definida. Perfecta viabilitat de la proposta. Eines de reflexió aplicades amb molta cura i molt coherents amb la finalitat.	Notable adequació dels objectius amb el conjunt del treball. Disseny metodològic adequat a la finalitat definida. Viabilitat de la proposta bastant definida. Eines de reflexió aplicades amb cura i coherents amb la finalitat.	Correcta adequació dels objectius amb el conjunt del treball. Un disseny metodològic adequat a la finalitat definida. Proposta viable. Eines de reflexió coherents i ús correcte.	Escassa o nul·la adequació dels objectius amb el conjunt del treball. Disseny metodològic inadequat amb la finalitat definida. Proposta inviable. Eines de reflexió errònies.
Aspectes formals	Claredat, precisió i ordre totalment adequats en l'estructura del treball. Redacció molt correcta tenint en compte les normatives gramaticals. Bibliografia totalment adequada i actualitzada.	Claredat i ordre en l'estructura del treball. Redacció prou correcta segons les normatives gramaticals. Bibliografia adequada i actualitzada.	Estructura del treball i redacció acceptables. Bibliografia acceptable.	Imprecisió en l'estructura del treball. Referències i bibliografia gens actualitzades i inadequades.
Defensa oral del Treball	Molt bona habilitat comunicativa, divulgativa i de debat. Excel·lent aportació teòrica (arguments, defensa de les idees,...). Ús de les noves tecnologies molt ajustat a la necessitat de l'exposició. S'ajusta perfectament al temps assignat.	Bona habilitat comunicativa, divulgativa i de debat. Acceptable pel que fa a l'aportació teòrica (arguments, defensa de les idees,...). Ús de les noves tecnologies ajustat a la necessitat de l'exposició. S'ajusta bastant al temps assignat.	Correcta habilitat comunicativa, divulgativa i de debat. Ús escassament pertinent de les noves tecnologies. S'ajusta mitjanament al temps assignat.	Escassa habilitat comunicativa i divulgativa i de debat. Confusió en l'argumentació conceptual i en la defensa de les idees. Ús inadequat de les noves tecnologies a l'hora d'exposar. Dificultats per ajustar-se al temps assignat.

Les rúbriques suggereixen la construcció de fitxes o reixetes d'avaluació. En aquesta guia se'n proposen dues: una per al professorat tutor i una altra per a la comissió avaluadora. Aquestes reixetes quantifiquen amb puntuacions de 0 a 10 la qualificació obtinguda —ja sigui parcial, ja sigui total— ponderant i interpretant de la manera més objectiva possible les decisions dels agents avaluadors i l'emissió de la qualificació final definitiva. Per tal de comprendre la ponderació de les puntuacions i l'obtenció del resultat final, aquests instruments es mostren digitalitzats en format Excel a la Part IV. Aquest procediment ofereix la possibilitat de simular diferents resultats en funció de diferents puntuacions.

3. MODEL DE FITXES O REIXETES D'AVALUACIÓ

Fitxa d'avaluació del Treball de Fi de Màster per a la comissió

Nom i cognoms:	
Data:	
Títol del TFM:	
Títol del Màster:	
Professor/a tutor/a:	
Comissió avaluadora:	

<i>Críteris d'avaluació</i>	<i>Ponderació</i>	<i>Valoració de 0 a 10</i>
I. Avaluació global del Treball	%	
1. Claredat en la formulació dels objectius i dels problemes		
2. Coherència interna del treball		
3. El treball mostra l'ús del pensament crític		
4. Rellevància: utilitat		
5. Rellevància: originalitat i innovació		
6. Proposta per a l'aplicació pràctica dels resultats		
II. Ús de les teories	%	
7. Explicació de les teories que fonamenten el treball		
8. Síntesi i integració de les teories i el tema		
9. Contribució a l'avenç teòric		
10. Aportacions a la societat i a l'ètica professional		
III. Metodologia de recerca (Finalitat a)	%	
11.a) Adequació de la metodologia a la temàtica		
12.a) Instruments d'investigació apropiats		
13.a) Descripció dels mètodes utilitzats		
14.a) Interpretació de dades i resultats		
15.a) Coherència i adequació de les conclusions		
III. Proposta pràctica (Finalitat b)	%	
11.b) Adequació dels objectius al treball		
12.b) Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
13.b) Ús adequat dels mecanismes d'avaluació		
III. Reflexió crítica (Finalitat c)	%	
11.c) Adequació dels objectius al treball		

12.c) Claredat i coherència amb el disseny metodològic	
13.c) Viabilitat de la proposta	
14.c) Ús adequat de les eines de reflexió	
IV. Aspectes formals	%
15. Ordre i claredat en l'estructura del treball	
16. Normativa (ortogràfica, sintàctica, etc.) i correcció formal	
17. Referències bibliogràfiques actualitzades i adequades	
V. Defensa del TFM	%
18. Explicació oral: habilitat comunicativa i divulgativa	
19. Adequació en l'ús de les noves tecnologies	
20. Qualitat dels arguments i del debat	
21. Capacitat per defensar les pròpies idees	
22. Capacitat de síntesi i adequació al temps assignat	
PUNTUACIÓ FINAL PER PART DE LA COMISSIÓ	%
Observacions:	

	PUNTUACIÓ FINAL	Ponderació
Comissió:		%
Tutor/a:		%
Puntuació definitiva:		%

Fitxa d'avaluació del Treball de Fi de Màster per al tutor/a

Nom i cognoms:	
Data:	
Títol del TFM:	
Títol del Màster:	
Professor/a tutor/a:	
Comissió avaluadora:	

Críteris d'avaluació	Ponderació	Valoració de 0 a 10
I. Avaluació global del Treball		%
1. Claredat en la formulació dels objectius i dels problemes		
2. Coherència interna del treball		
3. El treball mostra l'ús del pensament crític		
4. Rellevància: utilitat		
5. Rellevància: originalitat i innovació		
6. Proposta per a l'aplicació pràctica dels resultats		
II. Ús de les teories		%
7. Explicació de les teories que fonamenten el treball		
8. Síntesi i integració de les teories i el tema		
9. Contribució a l'avenç teòric		
10. Aportacions a la societat i a l'ètica professional		
III. Metodologia de recerca (Finalitat a)		%
11.a) Adequació de la metodologia a la temàtica		
12.a) Instruments d'investigació apropiats		
13.a) Descripció dels mètodes utilitzats		
14.a) Interpretació de dades i resultats		
15.a) Coherència i adequació de les conclusions		
III. Proposta pràctica (Finalitat b)		%
11.b) Adequació dels objectius al treball		
12.b) Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
13.b) Ús adequat dels mecanismes d'avaluació		
III. Reflexió crítica (Finalitat c)		%
11.c) Adequació dels objectius al treball		
12.c) Claredat i coherència amb el disseny metodològic		

13.c) Viabilitat de la proposta	
14.c) Ús adequat de les eines de reflexió	
IV. Aspectes formals	%
15. Ordre i claredat en l'estructura del treball	
16. Normativa (ortogràfica, sintàctica, etc.) i correcció formal	
17. Referències bibliogràfiques actualitzades i adequades	
V. Avaluació del procés	%
18. Organització i seguiment del treball en fases per part de l'alumne/a	
19. Obtenció de la informació necessària en cada fase	
20. Resum de les troballes de cada fase	
21. Puntualitat en els lliuraments segons la programació acordada	
22. Millora de l'autonomia per al desenvolupament professional	
PUNTUACIÓ FINAL PER PART DEL TUTOR/A	%
Observacions:	

IV.

RECURSOS I BIBLIOGRAFIA

1. GUIES SELECCIONADES AMB SUGGERIMENTS SOBRE LA REDACCIÓ D'UN TREBALL

Amadeo, I. & Solé, J. (1996). *Curs pràctic de redacció.* Barcelona: Columna.

En un llenguatge clar i directe, els autors periodistes i filòlegs, la seva obra va dirigida a qui no es considera escriptor expert. Organitzada panoràmicament, l'obra explica com planificar el relat, com redactar amb estructura i estil com revisar els continguts segons la gramàtica i les convencions a l'ús. Proposen exercicis i, al final, en donen les claus.

Castelló, M. et al. (2007). *Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos. Conocimientos y estrategias.* Barcelona: GRAÓ.

Aquest llibre guia l'estudiant en el procés d'escriure i llegir per aprendre. Indaga en diferents gèneres de l'escriptura i intenta que l'alumnat els compregui i comenci a posicionar-se dins d'ells. Proporciona elements de reflexió i ajuda als que s'enfronten a treballs acadèmics i guia als tutors en els processos d'orientació d'aquesta envergadura. A més, ofereix algunes pautes de com s'han d'exposar oralment aquests treballs i estratègies de comunicació.

Clanchy, J. & Ballard, B. (2000). *Cómo se hace un trabajo académico: Guía práctica para estudiantes universitarios.* Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza.

Manual sobre l'elaboració, entre molts de possibles, de treballs centrats en les àrees de ciències socials i filosofia i lletres basats en estratègies de lectura, anàlisi, deducció i argumentació pròpies dels estudis universitaris. En el transcurs dels capítols el lector trobarà exemples clarificadors i recursos bibliogràfics per seguir aprofundint en aquells aspectes que més l'interessin.

Coromina, E. (1995). *El 9 Nou Manual de redacció i estil*. Barcelona: Diputació de Barcelona/Eumo Editorial.

Per la seva actualitat i valor per a la redacció d'un treball final de Màster, ens sembla interessant aconsellar un llibre d'estil periodístic com el de Coromina. Explica quins són els gèneres periodístics, quin model de llengua s'usa en diaris de gran tirada, com usar els signes de puntuació, com utilitzar les cursives, cometes, cites, apòstrofs, majúscules i minúscules, xifres, números, i normativa elemental de la llengua catalana. Un manual molt pràctic i detallat. Inclou un ampli vocabulari, semblant a un diccionari, que aclareix l'ús de molts vocables i al·locucions i ofereix observacions útils.

Eco, H. (1977). *Cómo se hace una tesis. Técnicas y procedimientos de investigación, estudio y escritura*. Barcelona: GEDISA.

Traduït a un excel·lent castellà per L. Barana i A. Clavería, aquest llibre, arxiconegut per l'èxit de les seves in comptables edicions, i avui encara vigent, va obrir una nova línia de treball en el món de la investigació i de la seva divulgació. Eco explica en un llenguatge senzill i planer què és una tesi doctoral, com s'ha de triar el tema, com buscar el material, com fer les fitxes (actualment serien les bases de dades), com redactar les idees i com procedir a la redacció definitiva de la tesi o informe. Adverteix, presenta models del que no ha de ser, de les trampes, i dels diversos criteris gràfics.

Onieva, J. L. (1995). *Curso básico de redacción. De la oración al párrafo*. Madrid: Verbum.

En què s'explica com usar els sintagmes nominals i verbals, l'ordre dels elements de l'oració, la idea central, el paràgraf i els seus diferents tipus, el procés d'escriptura, les parafrasis, la correspondència, els formularis i impresos, etc.

Onieva, J. L. (1995). *Curso superior de redacción*. Madrid: Editorial Verbum.

En les seves 10 unitats tracta de les relacions entre gramàtica i redacció, de la classificació d'idees, i dels diferents tipus de textos: expositiu, narratiu, descriptiu, argumentatiu i dialògic. Normativa clara i multitud d'activitats i exercicis pràctics.

Quesada, J. (1987). *Redacción y presentación del trabajo intelectual: Tesinas, Tesis doctorales, Proyectos, Memorias y Monografías*. Madrid: Paraninfo.

Aquest llibre aconsella sobre com millorar en la redacció del treball intel·lectual. En un primer moment, ofereix algunes pautes sobre l'ús de l'estil literari dels diferents tipus de treballs acadèmics i en un segon moment, entra a detallar les formalitats del treball intel·lectual i l'ús adequat de la gramàtica i ortografia.

Rigo, A. & Genescà, G. (2000). *Tesis i treballs: Aspectes formals*. Vic: Eumo.

Manual que tracta de resoldre els dubtes formals i de convencions necessàries quan s'està en el procés de redacció d'una tesi o tesina. Per saber les pautes en base a l'elecció del tema, al mètode i la investigació els escriptors referencien el treball d'Umberto Eco sobre "Cómo se hace una tesis" que ja hem indicat més amunt.

Riquelme, J. (2006). *Canon de presentación de trabajos universitarios. Modelos académicos y de investigación.* Salamanca: Aguaclara.

L'autor indaga en l'execució acadèmica, a través de les paraules i els signes escrits per tal de mostrar el contingut del que s'exposa o argumenta. Explica com s'ha de lliurar (correccions, revisió, presentació, etc.) , a l'hora que tracta dels diferents estils — presentació, redacció i organització— i de l'estructura dels seus continguts. Emfasitza la llegibilitat tipogràfica com a tret de estil, tot recomanant claredat, concisió, correcció i precisió.

Sánchez, J. (coord.) (2006). *Saber escribir.* Madrid: Instituto Cervantes.

Lobato coordina en una amplíssima obra de 513 pàgines, a diversos experts que ofereixen un immillorable manual sobre com escriure correctament. Un cop explicades les claus de la llengua espanyola i de la comunicació eficient, s'orienta al futur escriptor sobre l'ortografia, la correcció gramatical —usos i normes— el procés d'escriptura, la construcció del text: formes, estils, models, modalitats, centrant-se en els textos acadèmics i d'opinió. Sempre en la línia de qualitat pròpia de l' Instituto Cervantes

Soriano, R. (2008). *Cómo se escribe una tesis.* Córdoba: Berenice.

És una de les poques guies en llengua castellana que faciliten el treball de planejament i redacció d'una tesi o d'un treball d'investigació. Detalla les fases, les condicions en què treballar, la postura ètica i honesta de l'investigador, indicant també com evitar la desmotivació i el desànim. Molt àgil, pràctica i basada en l'experiència de l'autor i en les aportacions del seu alumnat. També a:

http://www.ediciona.com/portafolio/document/5/9/9/6/tesis_6995.pdf

Velilla, R. (1995). *Guía práctica para la redacción de informes.* Barcelona: EDUNSA

L'experiència del professor Velilla com a professor de comunicació l'induí a redactar un breu i senzill manual per ensenyar els seus alumnes a escriure un informe. Tracta de la seva definició, del procés, per etapes, d'elaborar informes, detallant-les, de com argumentari persuadir, de quin hauria de ser l'estil dels informes, la seva presentació posterior, la revisió, i finalment, un exemple pràctic. Després de moltes edicions, va publicar la *Guía práctica para elaborar trabajos monográficos*, a Salamanca, Editorial Almon, 2002.

Walker, M. (2000). *Cómo escribir trabajos de investigación.* Barcelona: Gedisa.

El llibre orienta i informa a l'estudiant sobre com han d'escriure treballs de recerca. Instrueix sobre destreses bàsiques de recerca: restringir un tema, utilitzar les fonts d'una biblioteca, registrar la informació i organitzar el material. Ofereix orientació en el procés d'escriure i en la documentació monogràfica: escriure esborrany, revisar, preparar una bibliogràfica, integrar fonts i produir una versió final

2. RECURSOS EN LÍNIA

GUIES

Amsterdam Law School (2005). *Thesis Manual*.

Normes per a l'elaboració del Treball Final de Màster, establertes per la Universitat d'Amsterdam. S'hi inclou un manual detallat per a l'elaboració, unes instruccions precises que contribueixen a una bona redacció del treball, dades en relació a la normativa de citació i pautes per a la defensa del treball.

www.student.uva.nl/lawstudents/studentdesk.cfm/6F646A98-10DB-4012-87E0C2617250742C

B. Eng. (2002). *Honours. Degree Programmes. Final Year. Project Handbook*.

Guia que comprèn pautes per a l'elaboració del treball final de la Facultat de Computació i Tecnologia, de l'Escola d'enginyeria. S'hi presenten indicadors d'avaluació i graelles per facilitar-ne l'elaboració.

http://projectsquared.lboro.ac.uk/resources/project_handbook.pdf

Oxford Brookes University (2004). *Bibliography. Researching and writing a dissertation or project*.

Breu guia per a la redacció del treball final de la Universitat d'Oxford, amb àmplia bibliografia organitzada per àmbits d'estudi, i links que estableixen les competències a treballar en el treball final.

www.brookes.ac.uk/library/guides/researchingthesis.doc

California State University (2005). *Master's Thesis/Project Guidelines: Advisement Handbook*.

Guia àmplia sobre l'elaboració del treball final, elaborada pel Departament d'Educació especial, rehabilitació i escola de Psicologia, de la Universitat de Sacramento, Califòrnia. S'hi detallen tots els apartats que ha de comprendre el treball, la revisió de literatura, metodologia a emprar i obtenció de resultats.

www.csus.edu/indiv/b/brocks/Courses/EDS%20250/MA_Advise_Guide.pdf

Carter, W. (2010). *How to Write a Master Thesis or Dissertation?*

Web destinada a ajudar en la redacció d'una tesi final de Màster, amb diversos links classificats per àrees temàtiques i informació sobre publicacions recents del tema.

<http://www.tadafinallyfinished.com/how-to-write-a-masters-thesis.html>

Cornell University. Graduate School (2011). *Thesis and Dissertatiom Guide*.

El grau d'Educació de la Cornell University presenta els requisits de format, seccions necessàries per l'elaboració del treball, suggerències, llistes sobre el format i proposta de terminis per l'elaboració i dissertació de la tesi.

www.gradschool.cornell.edu/pubs_and_forms/pubs/thesisbook.pdf

Joanneum, FH. (2011). *Guidelines for Writing a Master Thesis and Final Exam Guide, Master of International Management (MIM)*.

Guia amb les pautes per a l'elaboració de la tesi final de Màster, de la AARHUS University de Dinamarca, amb els formularis per enregistrar-la i els criteris i terminis d'entrega.

<http://studerende.au.dk/en/studies/subject-portals/business-administration/counselling/masterthesis/>

Faculty of Computing and Technology (2002). *B.Eng. (Honours) Degree Programmes. Final Year. Project Handbook*. School of Engineering. Ulster: University of Ulster

Quadern de l'estudiant de la Facultat d'enginyeria i sistemes, de la Universitat d'Ulster, amb les assignatures que formen part del curs, els períodes acadèmiques en els que s'oferta i els criteris per a l'elaboració del treball final, així com les competències que es requereixen per assolir aquests continguts.

<http://www.compeng.ulster.ac.uk/studenthandbook/magee/magee-programme/mg-ecs.pdf>

Mateo, J. (2009). *Guía para la evaluación de competencias en el trabajo de fin de grado en el ámbito de las ciencias sociales y jurídicas*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

Guia per a l'elaboració del Treball Final de Grau, que dóna pautes per a l'elecció del tema, la planificació del treball, el desenvolupament del TFG, el lliurament i la presentació pública del TFG, i l'avaluació, millora i prospectiva.

www.aqu.cat/biblioteca_fitxa/index.aspx?idioma=ca-ES&id=10303

Purdue University (2006). *Thesis Format Guidelines*.

Guió sobre els aspectes de caire formal, seguint l'estil APA, per a l'elaboració de tesis. Recull amb exemples els estils formals de l'APA, sobre títols, apartats, estructura, forma, citació, etc.

https://collaborate.education.purdue.edu/edci/docs/Thesis_Format_Guidelines_for_CI.pdf

Valderrama, E. (2009). *Guia per a l'avaluació de competències als treballs de final de Grau i de Màster a les Enginyeries*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

Guia per a l'avaluació dels Treballs de Fi de Grau i Màster, amb fitxes específiques per avaluar cadascuna de les competències. Cada fitxa inclou una descripció de la competència des de la perspectiva dels TFG i dels TFM, un conjunt d'indicadors objectius del grau d'assoliment de la competència, i una estimació del moment en què hauria de ser avaluada.

www.aqu.cat/biblioteca_fitxa/index.aspx?idioma=ca-ES&id=10317

University of Oslo (2010). *Master's Thesis. Practical information necessary for writing the master's thesis . Faculty of Law.*

Guia que recull informació pràctica per elaborar tesis de Màster, elaborada per la Facultat de Dret de la Universitat d'Oslo. S'hi detallen els requisits de caire formal amb exemples concrets.

http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/PILTHESIS/dokument/Pamphlet_thesis_2010_1.pdf

University of Ottawa (2012). *Research papers and theses. Guide for master's thesis.*

S'hi pot descarregar en format PDF la guia per a l'elaboració de la tesi de màster, elaborada per la Universitat d'Ottawa el 2012, amb informació molt detallada.

www.grad.uottawa.ca/default.aspx?tabid=1374

University of Texas at Austin (2010). *Format Guidelines for Master's Theses ans Reports.*

Guia per a l'elaboració de tesi de Màster, de la Universitat de Texas y Austin, amb indicacions de contingut i formals.

www.utexas.edu/ogs/pdn/pdf/format_guidelines-m.pdf

FONTS DE RECURSOS

Internet Resources for Higher Education Outcomes Assessment.

Recursos elaborats a partir de 1995 per Ephraim Schechter, a la Universitat de Colorado at Boulder. La llista conté més de 1.300 links incloent 450 universitats i llocs per a l'avaluació.

<http://www2.acs.ncsu.edu/UPA/archives/assmt/resource.htm>

National Institute for Learning Outcomes Assessment.

Fundat al 2008, la missió d'aquest Institut (NILOA) és descobrir i disseminar les maneres en què els programes acadèmics i les institucions poden fer servir eficaçment l'avaluació de dades per informar i millorar l'educació dels graduats. I per comunicar-se amb els polítics de l'educació, les famílies i els patrocinadors.

www.learningoutcomeassessment.org/

Online Resources for Higher Education Assessment (St. John's University).

Àmplia informació de recursos per assessorar l'educació superior, amb molts links actius de documentació addicional, facilitats per la St. John's University.

www.stjohns.edu/about/ir/tools/resources.stj

RÚBRIQUES

Developing and using rubrics for assessing, grading and improving student writing.

http://humboldt.edu/assessment/resources/allen/rubric_workshop_f07_Allen.pdf

Evaluación, estándares y rúbricas. Universidad de Talca.

<http://www.freewebs.com/gustavohawes/Educacion%20Superior/2004EstandaresRubricas.pdf>

Rubrics: Transparent Assessment in Support of Learning.

<http://web.njit.edu/~ronkowit/teaching/rubrics/index.htm>

Rubric for Research Paper

http://web.njit.edu/~ronkowit/teaching/rubrics/samples/rubric_apa_research.pdf

Rubrics for web Lessons

<http://edweb.sdsu.edu/webquest/rubrics/weblessons.htm>

The use of scoring rubrics: reliability, validity and educational consequences.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1747938X07000188>

University of Wisconsin. Rubrics for Assessment.

Col·lecció de rúbriques per avaluar portfolios, aprenentatge col·laboratiu, informes del procés d'una recerca, powers points, presentacions orals, podcats, pàgines web, blocs, wikis i altres formats web.

www.uwstout.edu/soe/profdev/rubrics.cfm

NORMATIVES

Pràcticament totes les universitats publiquen guies escrites o en línia amb regles i normes per a la realització del Treball de Fi de Màster, emfasitzant preferentment els aspectes procedimentals i administratius. Afegim algun exemple:

Universitat de Barcelona

http://www.giga.ub.edu/acad/gdoc/fixters/pdf/normes_TFM.pdf

Universitat Politècnica de València

<http://www.upv.es/titulaciones/MUID/info/U0578851.pdf>

Universitat d'Alcalá d'Henares

<http://www2.uah.es/masterdocumentacion/documentos/TFM.pdf>

Universitat Ramon Llull

http://www.blanquerna.url.edu/upload/secciones/1506_1_Trabajo%20final%20de%20m%C3%A1ster%20universitario.pdf

Universitat de Sevilla:

<http://150.214.136.9/mof/files/GUIA%20TRABAJO%20FIN%20DE%20MASTER.pdf>

Universidad Complutense de Madrid

http://pendientedemigracion.ucm.es/info/periodis/Guia_del_TFM_MUIP_oct-2012.pdf

Universidad de Málaga

<http://www.derecho.uma.es/descargas/Guia-TFM.pdf>

Universidad de Murcia

<http://www.um.es/cursos/master/msmcuidados/images/files/tfm.pdf>

Universidad de Zaragoza

http://www.unizar.es/centros/eueeh/master/guia_tfm.pdf

Universidad Internacional de La Rioja

<http://gestor.unir.net/UserFiles/file/documentos/asignaturas/postgrados/elearning/guiadidacticaTFM.pdf>

3. ENLLAÇOS AMB FULLS EXCEL PER A L'AVALUACIÓ

Enllaç a la Fitxa d'avaluació del Treball de Fi de Màster per la comissió:

http://www.aqu.cat/doc/doc_85871593_1.xlsx

Enllaç a la Fitxa d'avaluació del Treball de Fi de Màster per al tutor/a:

http://www.aqu.cat/doc/doc_90534128_1.xlsx

AUTORES I AUTORS¹

Marta Burguet Arfelis

És Professora Lectora del Departament de Teoria i Història de l' Educació, de la Facultat de Pedagogia. . Membre del Grup d'Investigació Consolidat GREM (Grup de Recerca en Educació Moral). Entre les seves publicacions destaquen: *El educador como gestor de conflictos* (1999), *Ante el conflicto... una apuesta por la educación* (2003), *Construim la pau. Guia didàctica* (2007), *Apuesta ética por una ciudadanía plural* (2009), *Por una pedagogía de la paz. Hacia una ciudadanía de la no violencia* (2010), *La creación de sentido y la resiliencia* (2012), *Aprender a vivir juntos para una cultura de paz* (2012). (mburguetarfelis@ub.edu).

Maria Rosa Buxarrais Estrada

És Catedràtica del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Facultat de Pedagogia. Membre del Grup d'Investigació Consolidat GREM (Grup de Recerca en Educació Moral). Publicacions destacades com autora única o coautora: *La formación del profesorado en Educación en Valores* (2000), *La familia, un valor cultural* (2004), *Las familias y la educación en valores democráticos. Retos y perspectivas actuales* (2006), *Moral Education from a Humanist Perspective*, (2011), *Education and Humanism, Linking Autonomy and Humanity* (2011), *Cómo viven las familias la adolescencia*, (2012). (mrboxarrais@ub.edu).

Francisco Esteban Bara

És professor lector del Departament de Teoria i Història de l'Educació. Les seves línies d'investigació es centren en l' educació en valors i en la formació ètica en la universitat, de les quals te publicats articles en diverses revistes d'impacte. L'any 2002 fou premiat per la

---

¹ Les autores i els autors d'aquesta Guia pertanyen a diferents Departaments de la Universitat de Barcelona: Departament de Didàctica i Organització Escolar (<http://www.ub.edu/doe/>); Departament d'Economia Pública, Economia Política i Economia Espanyola, (http://www.ub.edu/web/ub/ca/universitat/campus_fac_dep/departaments/e/depeconomiapolitica.html); Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació (<http://www.ub.edu/mide/>); i Departament de Teoria i Història de l'Educació (<http://www.ub.edu/the>).

Plataforma Oscense del Voluntariado-UNICEF per l'assaig *Excelentes profesionales y comprometidos ciudadanos: un cambio de mirada desde la universidad*. Ha exercit com a consultor de la Universitat Oberta de Catalunya, i es professor visitant de diverses universitats llatinoamericanes. (franciscoesteban@ub.edu).

Beatriz Jarauta Borrasca

És professora lectora del Departament de Didàctica i Organització Educativa. Ha participat en nombroses accions formatives i projectes de recerca, nacionals i internacionals, sobre formació del professorat a tots els nivells. De les seves publicacions, com autora única o en col·laboració, destaquen: *Pensando en el futuro de la educación. Una nueva escuela para el siglo XXI* (2012), *Fuentes y procesos de aprendizaje docente en el contexto universitario* (2012), *Saberes docentes y enseñanza universitaria* (2012). (bjarauta@ub.edu).

Juan Llanes Ordóñez

És Becari Predoctoral d'Ajuts en Docència i Recerca (ADR), Diplomant en Educació Social per la Universidad de Huelva, Llicenciat en Pedagogia per la Universidad de Sevilla i Màster en Recerca, Didàctica, Formació y Evaluació Educativa. Com a membre de l'equip de recerca TRALS (Transicions Acadèmiques i Laborals) en el Departament MIDE, està redactant la seva tesi doctoral sobre la transició dels graduats en Pedagogia des de la universitat al món socio-professional. Ha publicat amb P. Figuera, M. Torrado, M., i C. Pol: *Alumnado emigrante: satisfacción y actitudes ante la formación en su transición a niveles post obligatorios* (2012). (juanllanes@ub.edu).

Cruz Molina Garuz

És Professora Titular del Departament MIDE. Col·labora en diferents comissions de Postgraus (Doctorat i Màsters) i ha investigat en el camp de la pedagogia hospitalària, la salut i l'educació maternal, de les quals és un referent a nivell internacional. Publicacions més destacades, com autora única o coautora: *Los espacios educativos y lúdicos, un factor de desarrollo infantil* (2012), *The Perception Adolescents in Kinship Foster. Care Have of their Own Needs* (2012), *El papel de la escuela en la salud y en la enfermedad* (2011), *Parental Education as Health Protection Factor in Vulnerable Childhood and Adolescence* (2011), *La toma de decisiones para la calidad de la gestión* (2011), *Pedagogía hospitalaria. Bases para la atención integral* (2011), *L'attenzione alle famiglie in situazione di vulnerabilità* (2010). (cmolina@ub.edu).

Elisenda Pérez Muñoz

És llicenciada en Psicopedagogia i Màster en Direcció de Recursos Humans a les Organitzacions. Tècnica de l'Escola de Postgrau de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Ha estat coordinadora acadèmica del Màster en Recursos Humans i del MBA Entrepreneurship & Family Business a l'Escola d'Administració d'Empreses de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Ha impartit docència, participat en xerrades i fet publicacions

relacionades amb els recursos humans i la formació continuada. Ha impartit sessions d'orientació professional a la Facultat d'Economia i Empresa i de gestió del temps a tots els ensenyaments de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. (elisendaperez@ub.edu)

Maria Luisa Rodríguez Moreno

És Catedràtica Emèrita d'Orientació Professional en el Departament MIDE i membre del grup de recerca TRALS. Al llarg dels 45 anys de dedicació a la universitat, ha creat assignatures *ab novo* per als diferents plans d'estudi, ha fundat el Seminari Permanent d'Orientació Professional i ha treballat com a experta en l'*European Commission*. Les seves publicacions es centren en la presa de decisions, l'orientació professional, la psicopedagogia, la inserció laboral i l'exploració del món del treball. Des de finals del anys 90 s'interessa per les qüestions de gènere i pel lideratge de la dona en política. Actualment inicia una nova línia de treball cap l'ús de l'autobiografia com a eina de creixement personal. Més detalls a: <http://guidanceinspain.blogspot.com>. (luisarodriguez@ub.edu).

Núria Serrat Antolí

És Professora Agregada i investigadora de la Facultat de Pedagogia. Des del 2008, és Coordinadora adjunta del Grup FODIP —Formació Docent i Innovació Pedagògica / Grup d'Innovació Docent i Grup d'Investigació. Membre de l'Observatori Internacional de la Professió Docent i de RELFIDO (Red Europea y Latinoamericana de Formación e Investigación en Docencia y Gestión Docente). Tutora de projectes finals de Màster, participa com a investigadora i docent en projectes de cooperació internacional (República Dominicana, Bolívia, Costa Rica, Xile), destinats a la millora i la innovació docent. Entre les seves publicacions destaquen: *Coming from outside the Academy. Values and 2.0 culture in higher education* (2012), *Professionalizing Activities and Learning* (2012), *Towards the Acquisition of Professional Competences* (2011), *Learning Self Regulation Competences in Higher Education by using ICT* (2011). (nserrat@ub.edu)

Marina Solé Català

Doctora en Dret per la UB (1998) i Catedràtica d'Escola Universitària del Departament d'Economia Pública, Economia Política i Economia Espanyola. Des de març de 2012 és directora de l'Escola de Postgrau de la Facultat de Dret. Coordina el Màster de Gestió Pública Avançada des de maig de 2008, i el Grup d'Innovació Docent del Grau de Gestió i Administració Pública de la UB, des de 2003. Va ser membre del grup de treball d'AQU Catalunya per a l'elaboració del document Eines per a l'adaptació de les titulacions a l'EEES (novembre de 2005). (marinasole@ub.edu)

Nota: Hem d'agrair l'ajut i col·laboració desinteressats dels doctors Francesc Martínez Olmo i de Francisco Imberón, bons companys, professors de la Universitat de Barcelona.

www.aqu.cat · infor@aqu.cat · Tel.: +34 93 268 89 50

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

 ENQA eqar/// ISO 9001